

MBK

ÁLLATBIOTECHNOLÓGIA FŐOSZTÁLY

ALKALMAZOTT EMBRIOLÓGIA ÉS ÖSSEJTKUTATÓ CSOPORT

Gócza Elen, DSc
csoportvezető, tudományos tanácsadó

10:15-11:45

SZÜNET 11:45-12:00

12:00-13:00

Előzmények

ELTE TTK, Gödi Biológiai Állomás, Embriológiai Laboratórium (1984-1995)

- Egér ESC létrehozás módszerének kidolgozása
- Tetraploid aggregációs kiméra technika kidolgozása
- Egér embrionális őssejt eredetű utódok létrehozása

NAIK, MBK, ÁBSZ, AES (1996-)

- Transzgénikus egér és nyúl ESC vonalak létrehozása

NAIK MBK ÁB

❖ Nyúl mint modellállat

- ❖ Korai embrionális fejlődés vizsgálata
- ❖ Betegség modell - cukorbetegség, szív rendellenesség, érelmeszesedés
- ❖ Bioreaktor - tejbe kiválasztható biológiailag aktív fehérjék

❖ Transzgenezis ES sejteket felhasználva

- ❖ Célzott genetikai módosítások létrehozása lehetséges
 - ❖ Szövetspecifikus, időben szabályozható módosítások
- ## ❖ Madár ősvarsejtek tenyésztése, kimérák létrehozása

Transzgénikus állatok előállítási lehetőségei

DNS mikroinjektálás

Spermium közvetített génbevitel

Retrovírus közvetített génbevitel

Lentivírus közvetített génbevitel

Transzpozon-transzpozász rendszer felhasználásával

Minikromoszómák felhasználásával

DNS injektálás spermatogóniumba

Transzgénikus SC és ES sejtekből magátültetéses klónozással

Célzott génbevitel transzgénikus ES sejtvonalak felhasználásával

Transzgénikus spermatogóniális őssejtek beültetésével

Genom szerkesztés - ZFN, TALEN, CRISPR/CAS9

Transzgénikus állatok előállítási lehetőségei

DNS mikroinjektálás

Spermium közvetített génbevétel

Retrovírus közvetített génbevétel

Lentivírus közvetített génbevétel

Transzpozon-transzpozász rendszer felhasználásával

Minikromoszómák felhasználásával

DNS injektálás spermatogóniumba

Transzgénikus SC és ES sejtekből magátültetési klónozással

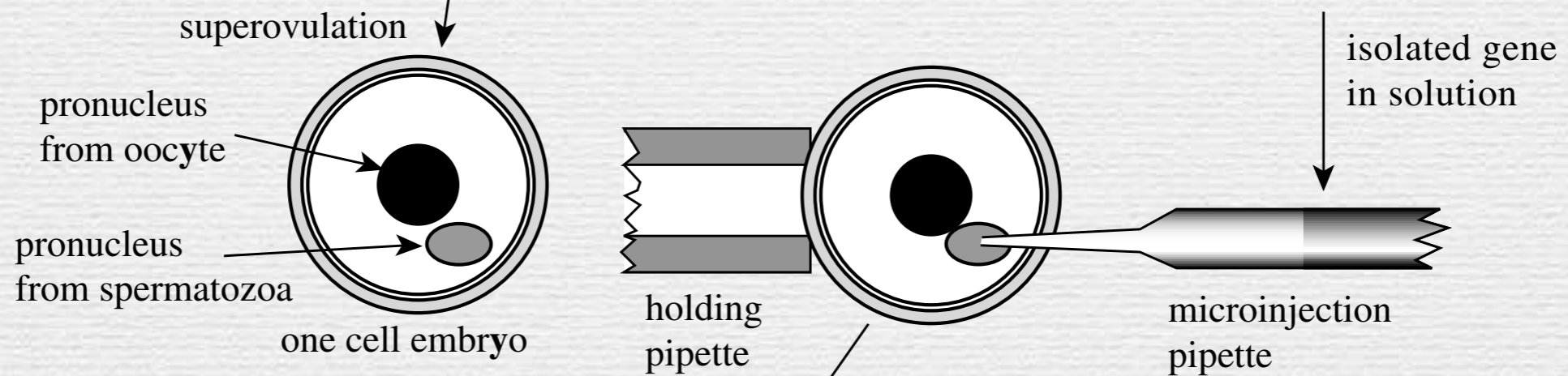
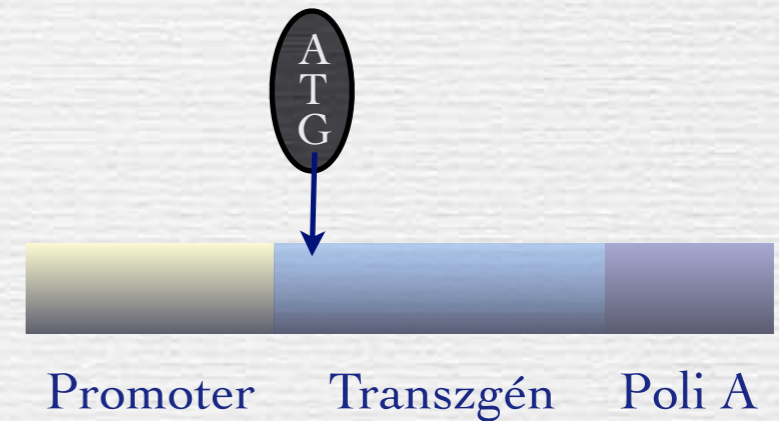
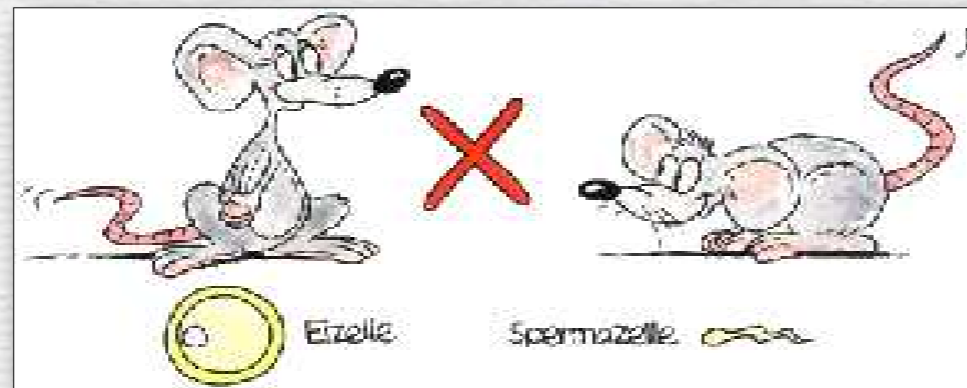
Célzott génbevétel transzgénikus ES sejt vonalak felhasználásával

Transzgénikus spermatogóniális őssejtek beültetésével

Genom szerkesztés - ZFN, TALEN, CRISPR/CAS9

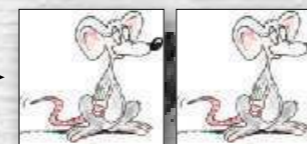
Transzgénikus egerek előállítása mikro-injektálással

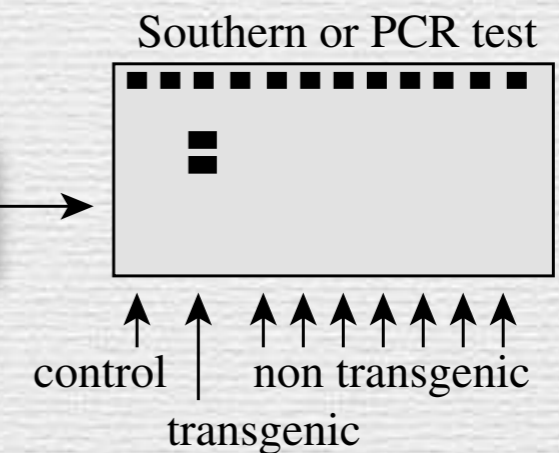
embryo implantation into oviduct of pseudopregnant female

♀

offspring

Transzgen mikroinjektálása egy sejt embrióba

Transzgénikus állatok előállítási lehetőségei

DNS mikroinjektálás

Spermium közvetített génbevétel

Retrovírus közvetített génbevétel

Lentivírus közvetített génbevétel

Transzpozon-transzpozász rendszer felhasználásával

Minikromoszómák felhasználásával

DNS injektálás spermatogóniumba

Transzgénikus SC és ES sejtekből magátültetéses klónozással

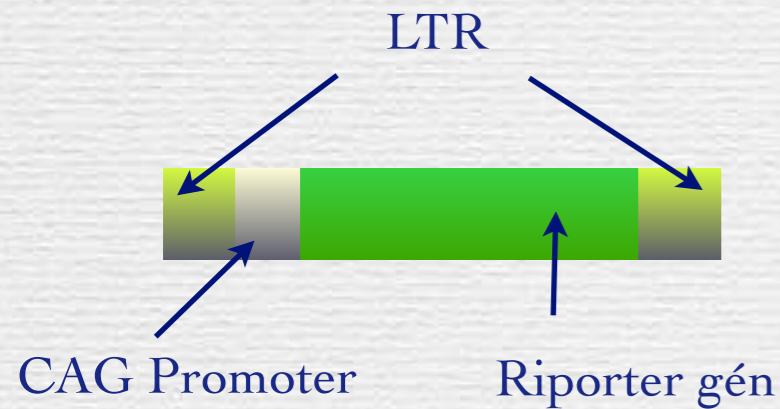
Célzott génbevétel transzgénikus ES sejt vonalak felhasználásával

Transzgénikus spermatogóniális őssejtek beültetésével

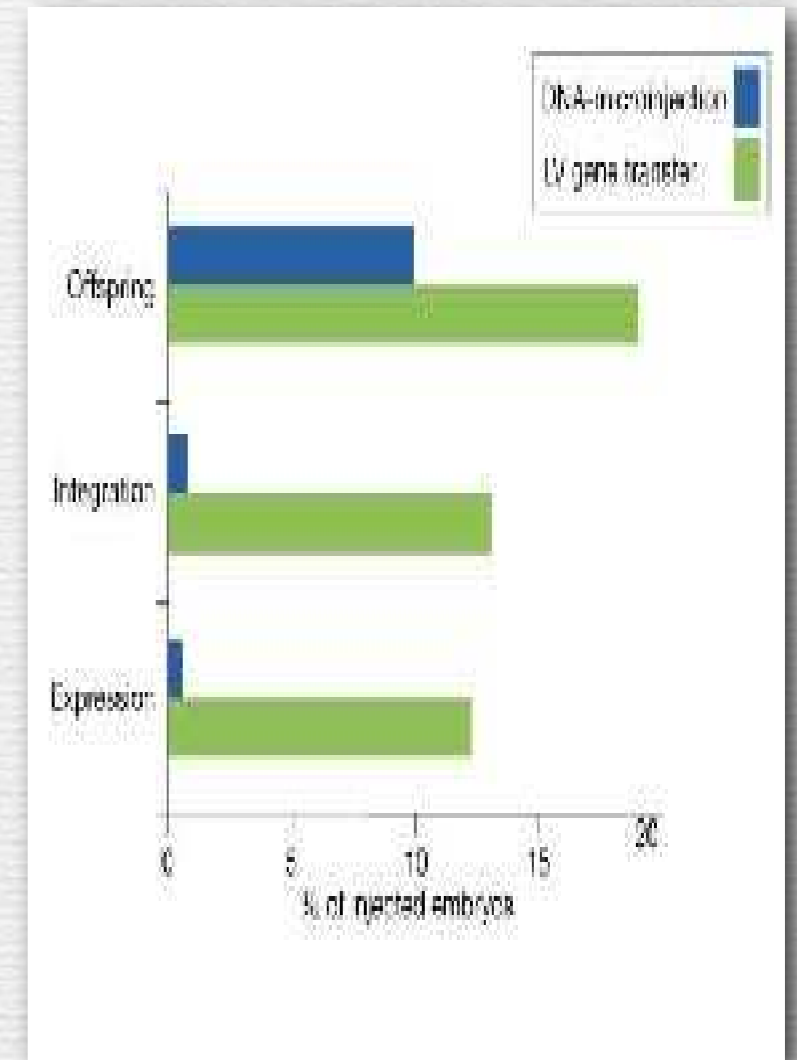
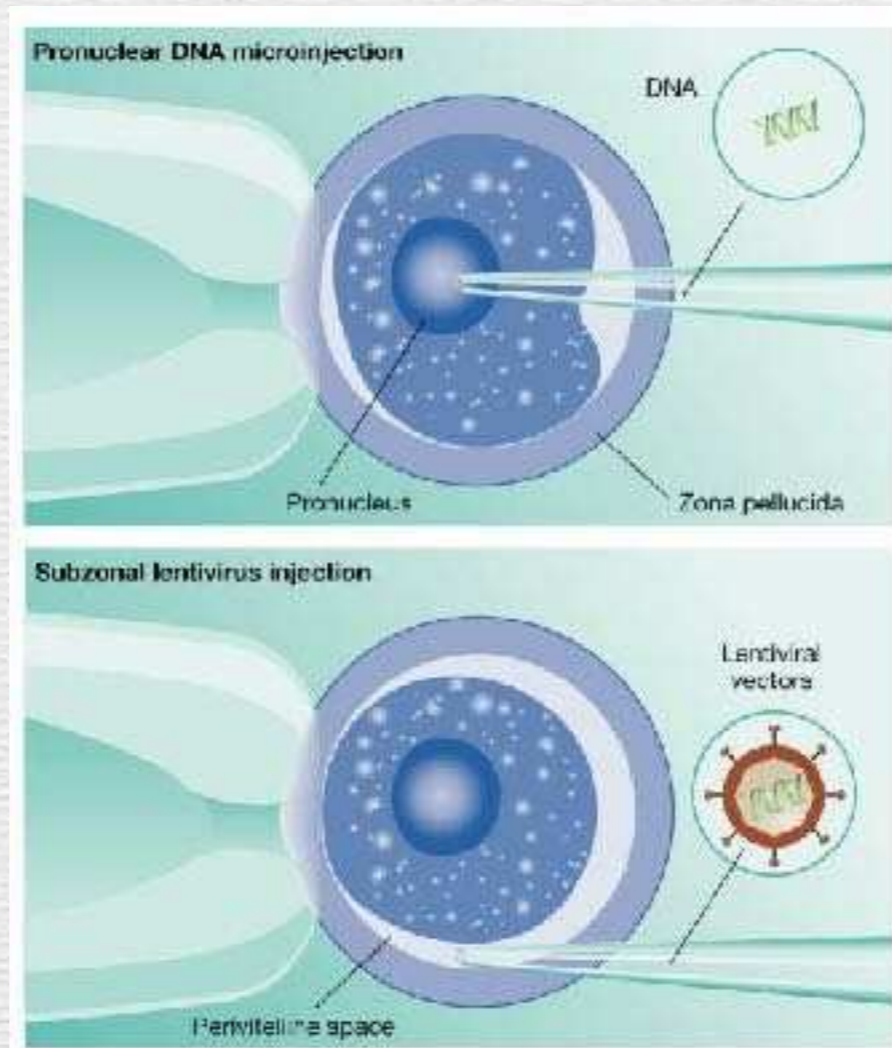
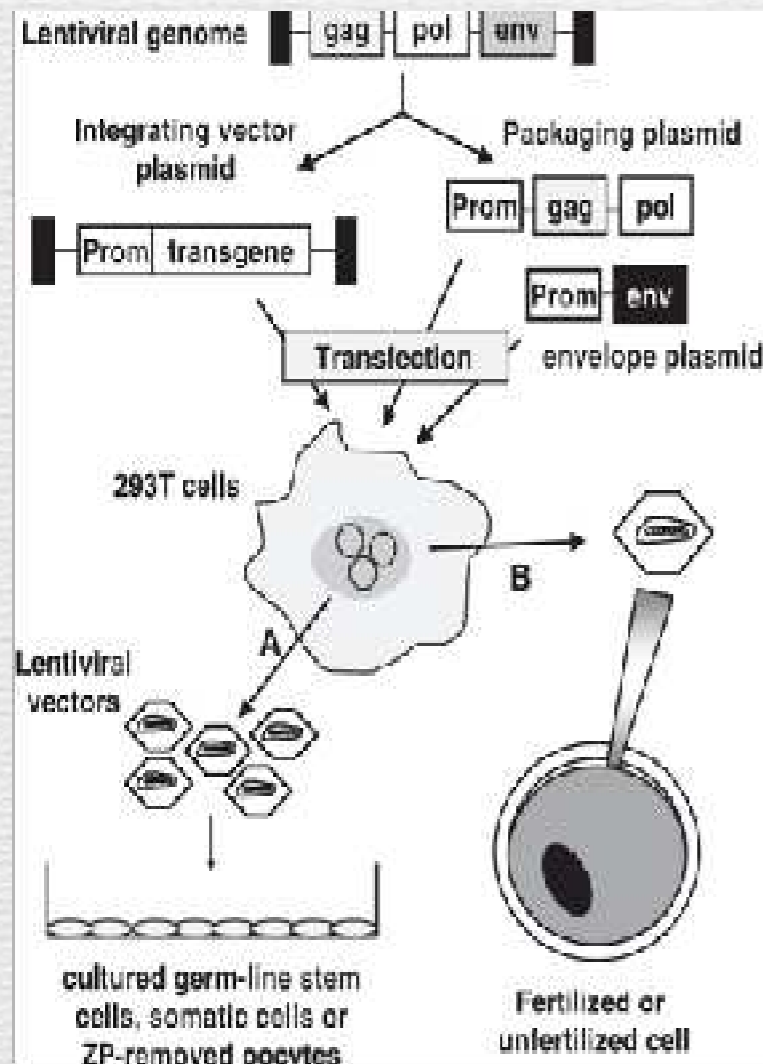
Genom szerkesztés - ZFN, TALEN, CRISPR/CAS9

Transzgénikus egerek előállítása lenti vírus vektor (LV) transzdukcióval

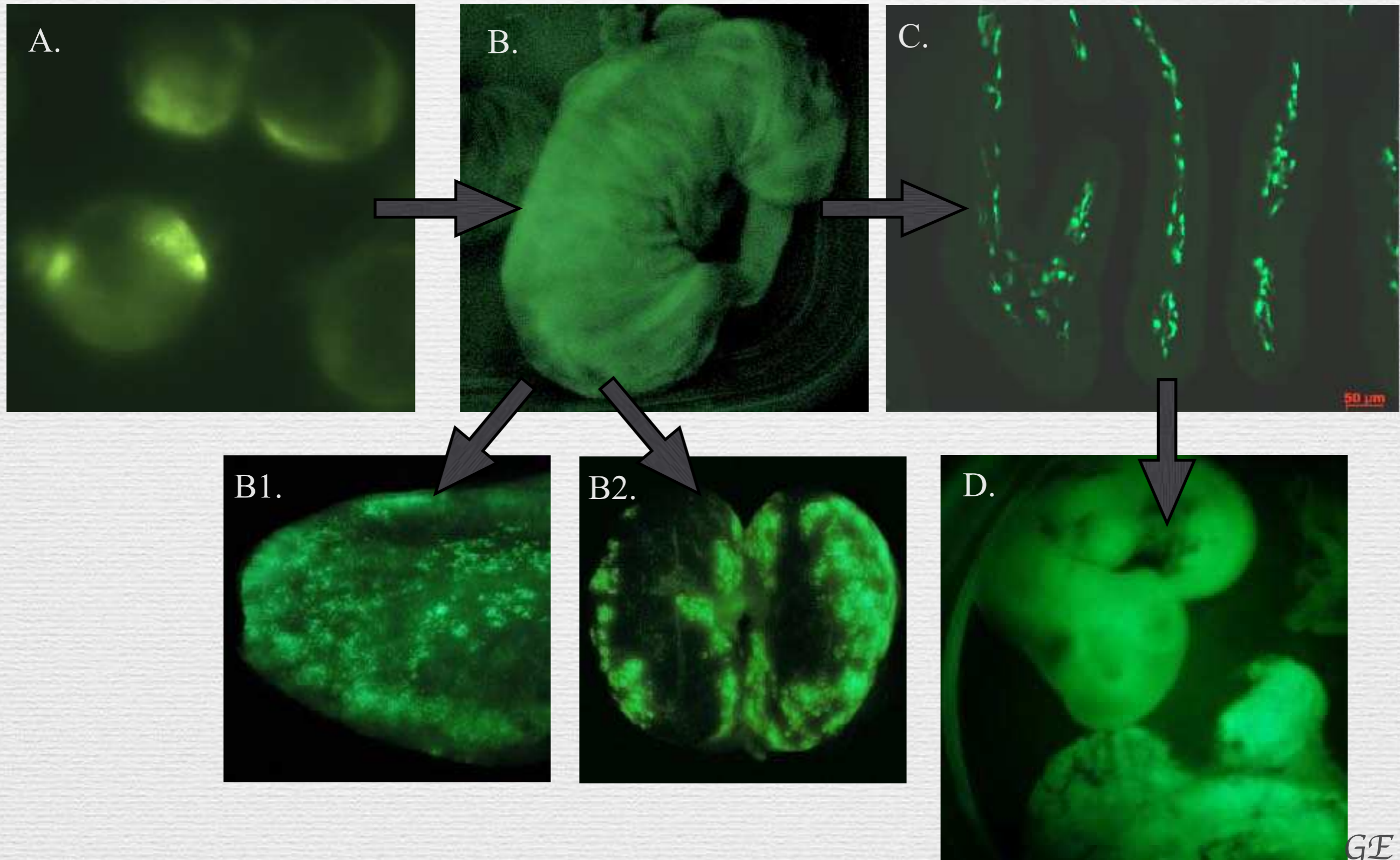

DNS és LV injektálás módszerének összehasonlítása

DNS és LV injektálás hatékonyságának összehasonlítása (sertés)

Transzgénikus nyulak előállítása lenti vírus vektor transzdukcióval

Transzgénikus állatok előállítási lehetőségei

DNS mikroinjektálás

Spermium közvetített génbevitel

Retrovírus közvetített génbevitel

Lentivírus közvetített génbevitel

Transzpozon-transzpozász rendszer felhasználásával

Minikromoszómák felhasználásával

DNS injektálás spermatogóniumba

Transzgénikus SC és ES sejtekből magátültetéses klónozással

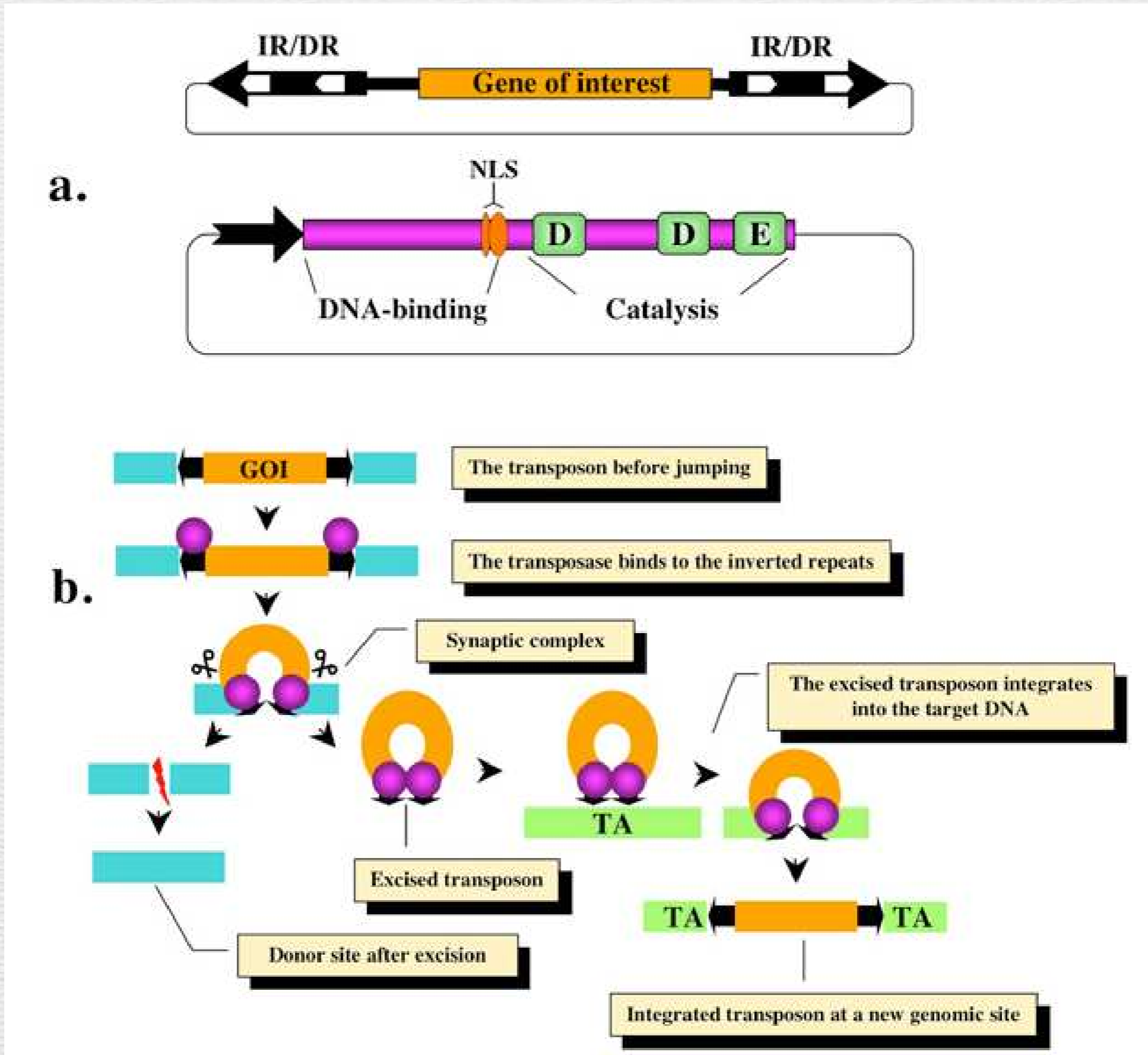
Célzott génbevitel transzgénikus ES sejtvonalak felhasználásával

Transzgénikus spermatogóniális őssejtek beültetésével

Genom szerkesztés - ZFN, TALEN, CRISPR/CAS9

Transzpozon közvetített génbevitel

Transzgénikus nyulak Venusz-”Sleeping Beauty” (SB 100x) transzozon-transzáz konstrukció injektálása után

Transzgénikus állatok előállítási lehetőségei

DNS mikroinjektálás

Spermium közvetített génbevitel

Retrovírus közvetített génbevitel

Lentivírus közvetített génbevitel

Transzpozon-transzpozász rendszer felhasználásával

Minikromoszómák felhasználásával

DNS injektálás spermatogóniumba

Transzgénikus SC és ES sejtekből magátültetéses klónozással

Célzott génbevitel transzgénikus ES sejtvonalak felhasználásával

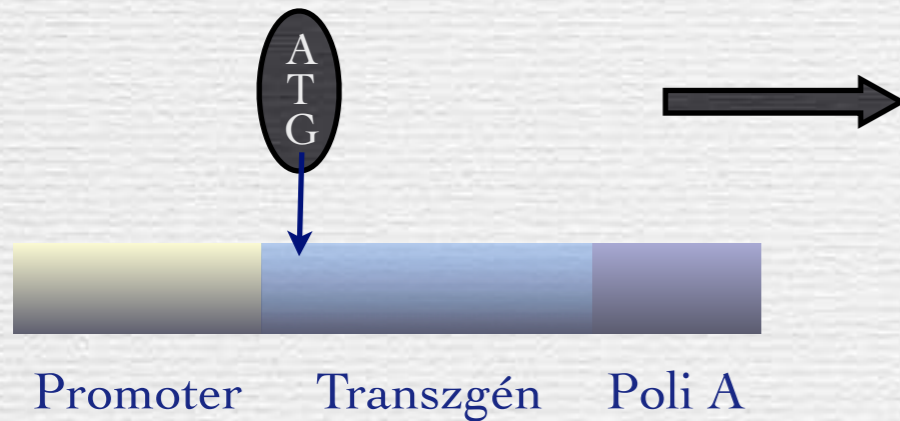
Transzgénikus spermatogóniális őssejtek beültetésével

Genom szerkesztés - ZFN, TALEN, CRISPR/CAS9

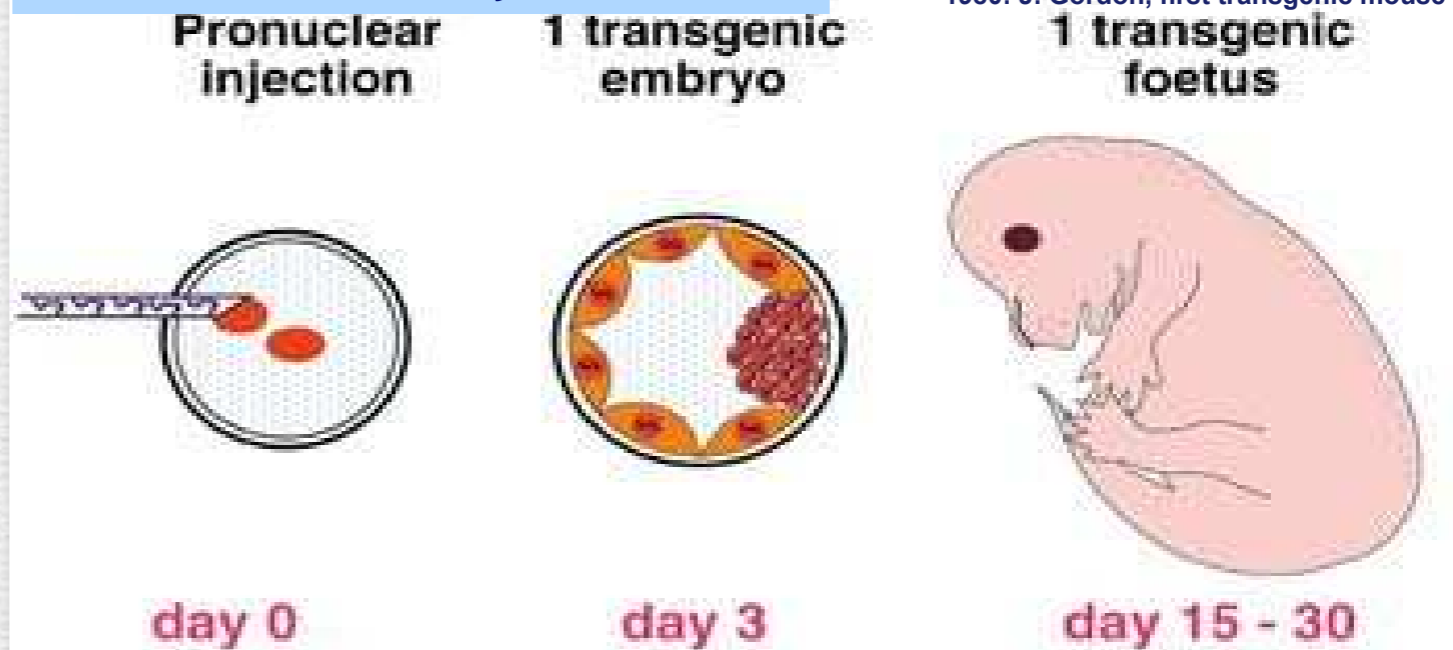

Transzgénikus egerek előállítása

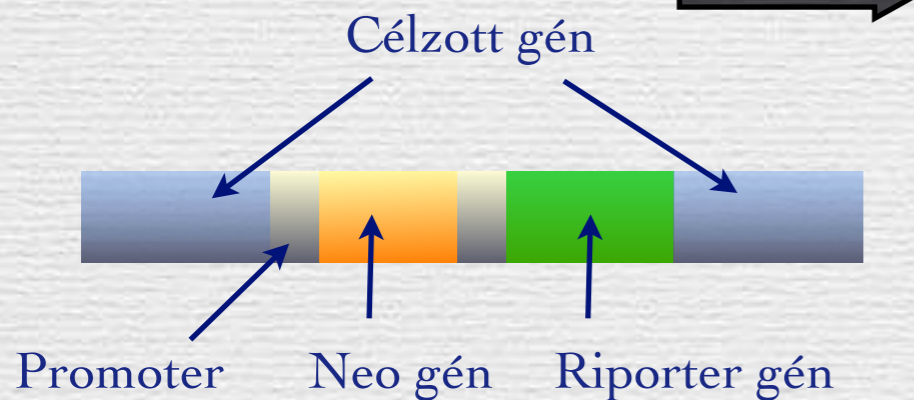
Random inszerció

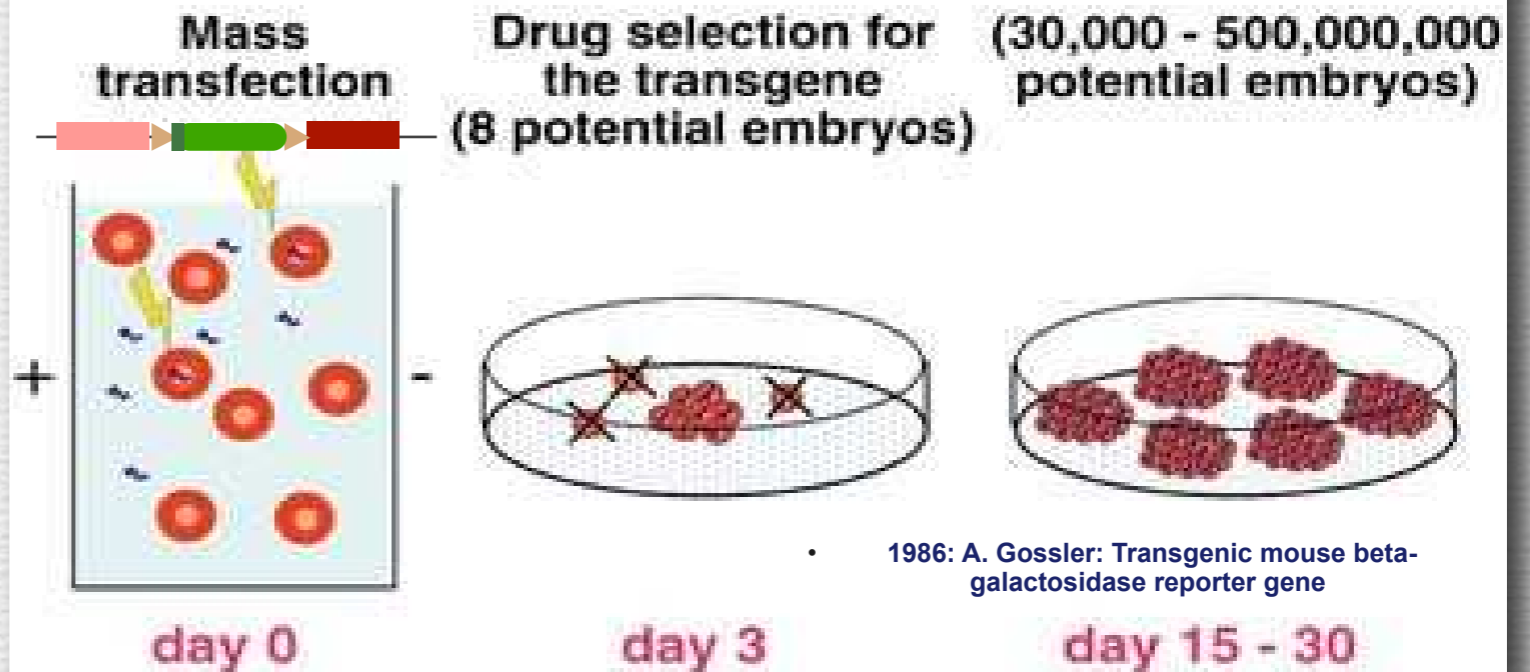
DNS mikrojektálás

Célzott génmódosítás

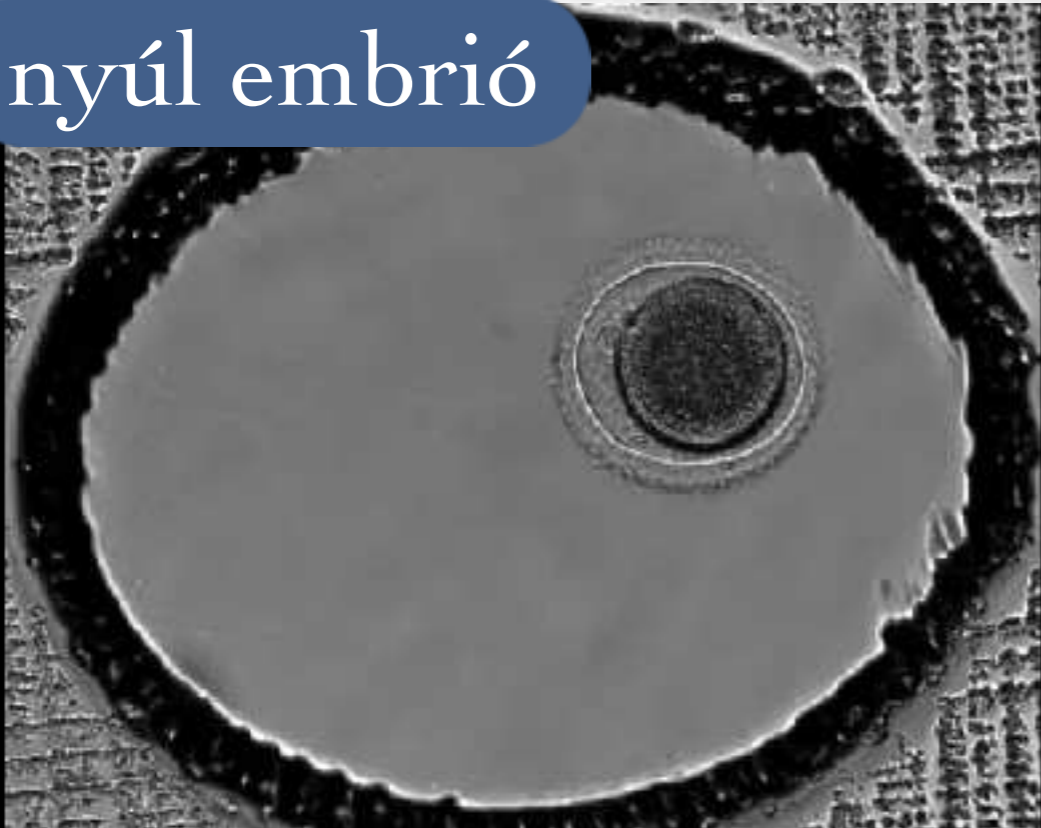

ES sejtek felhasználásával

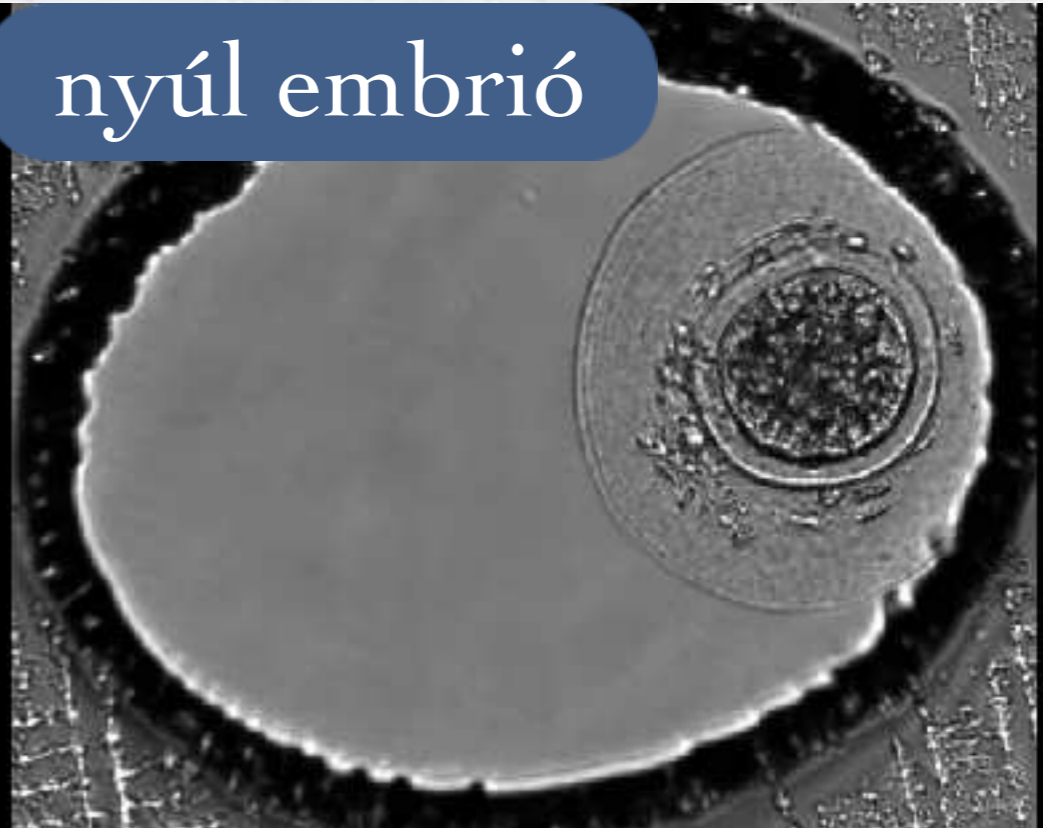
Embriók fejlődésének vizsgálata

nyúl embrió

1 sejtes → morula

nyúl embrió

morula → blaszto ciszta

szarvasmarha embrió

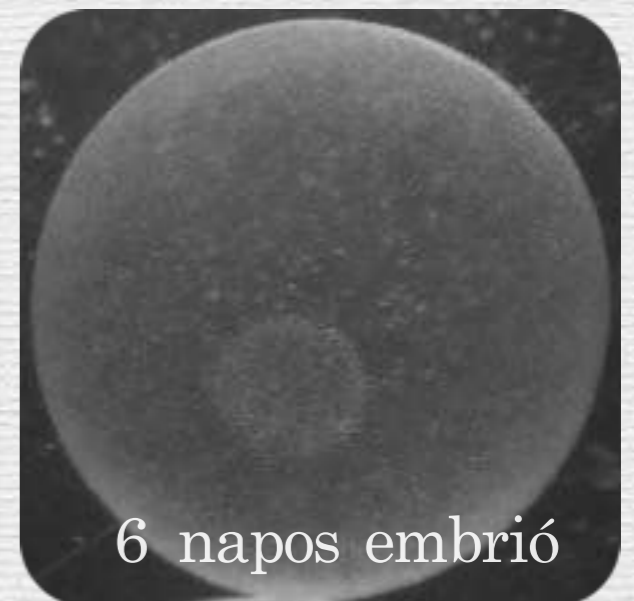

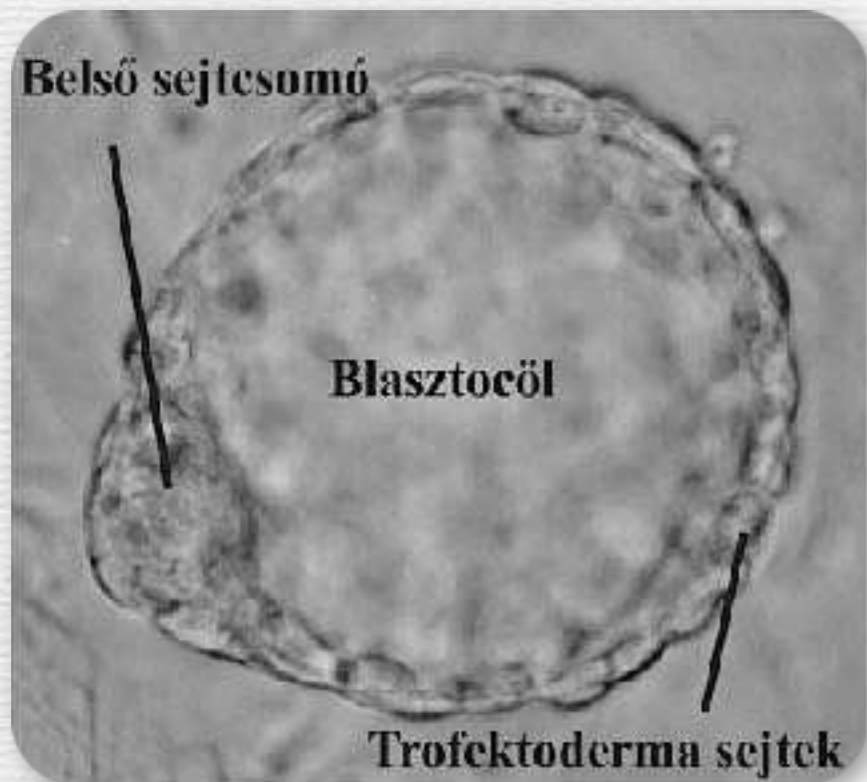
petesejt → IVF → 1 sejtes → 8 sejtes

egér embrió

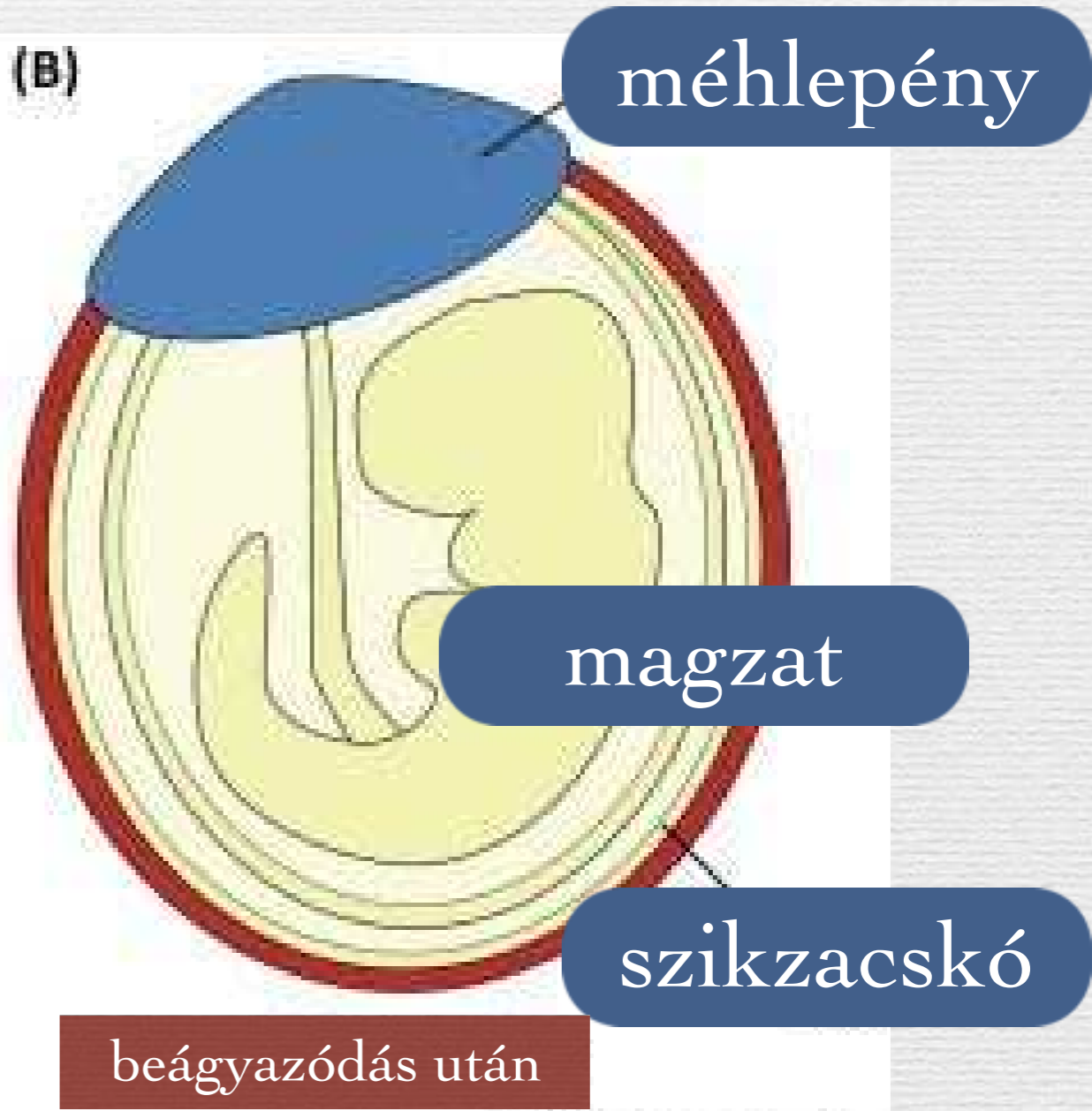
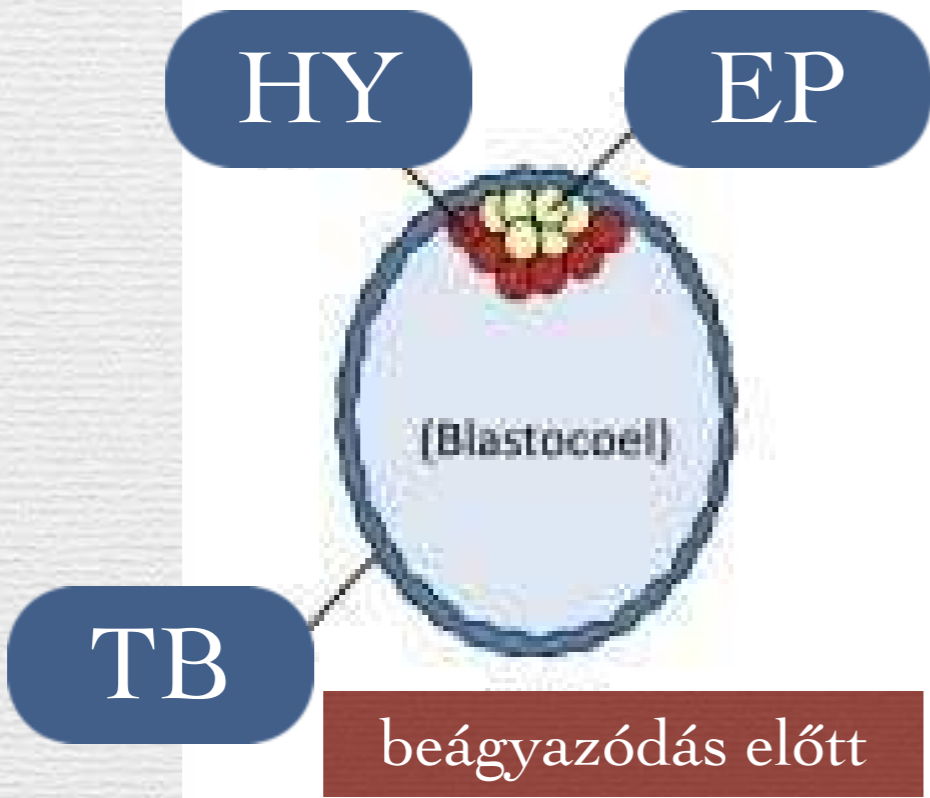

nyúl embrió

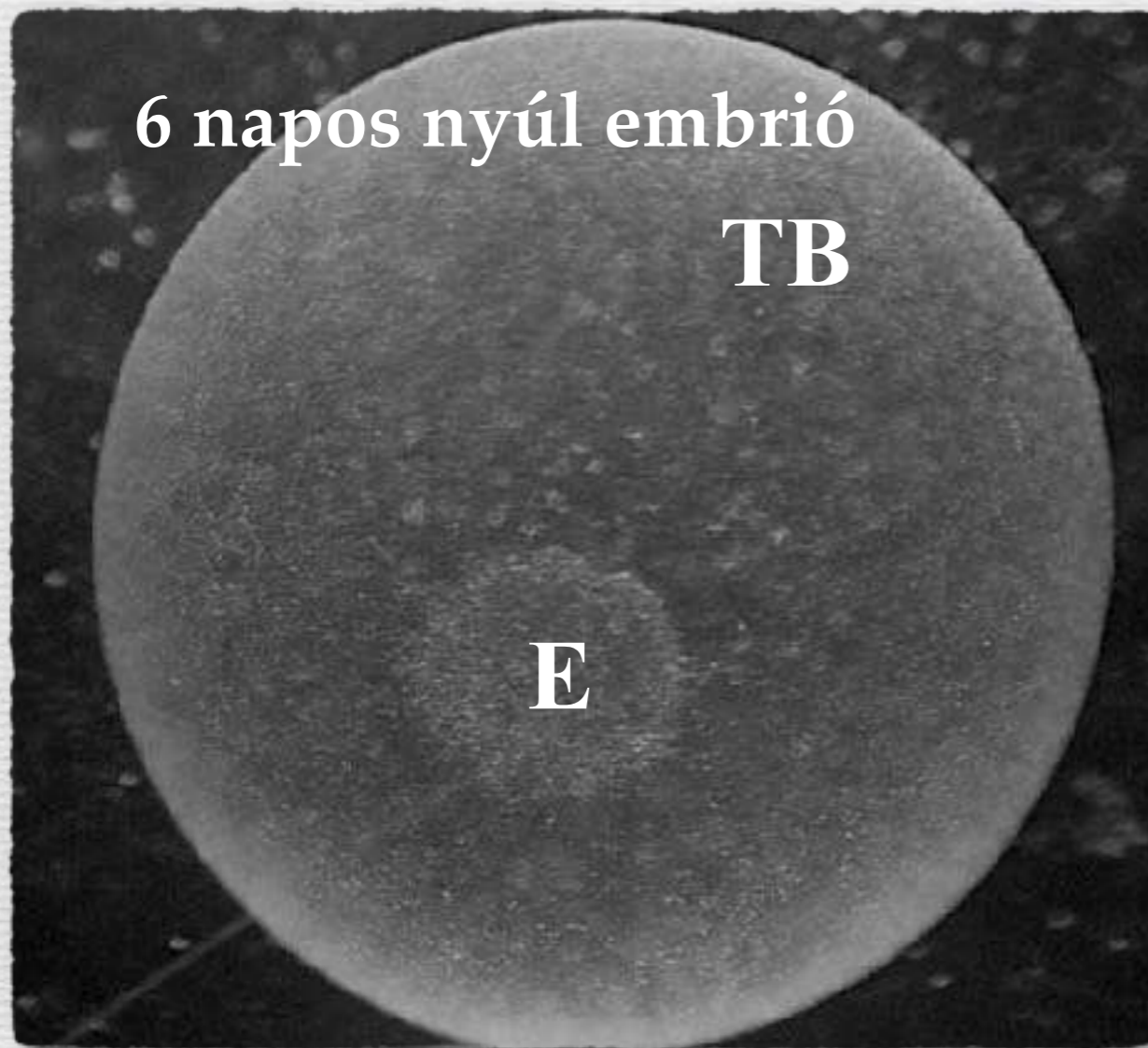

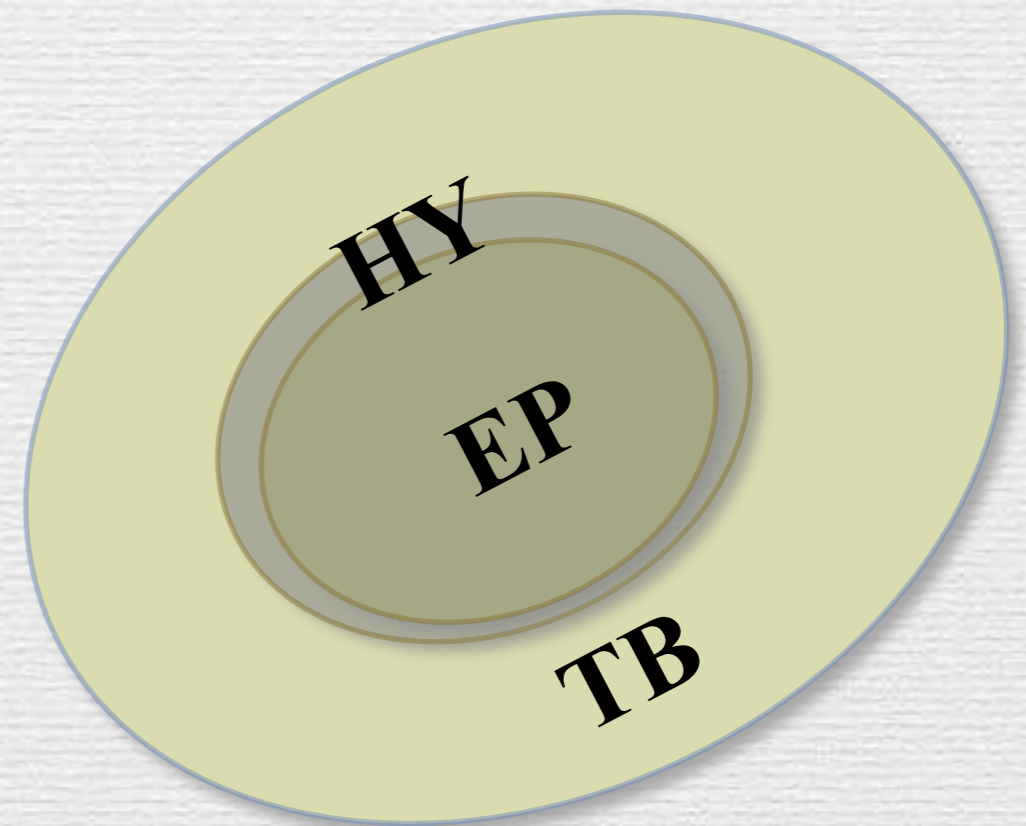
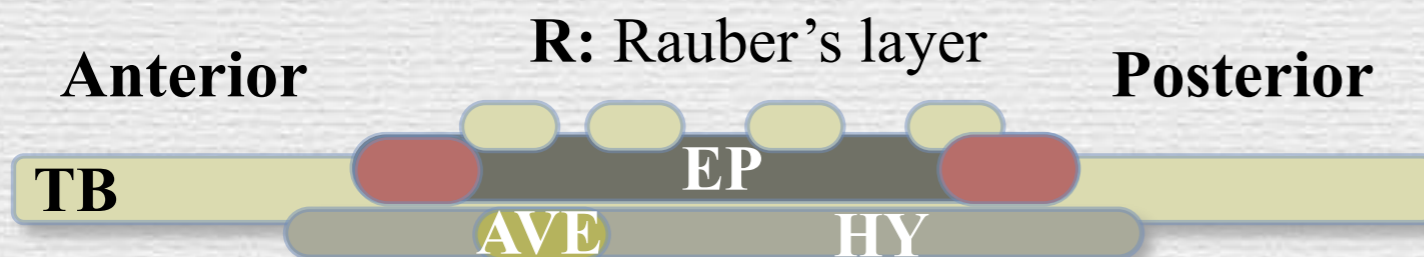
Egér embriók fejlődése

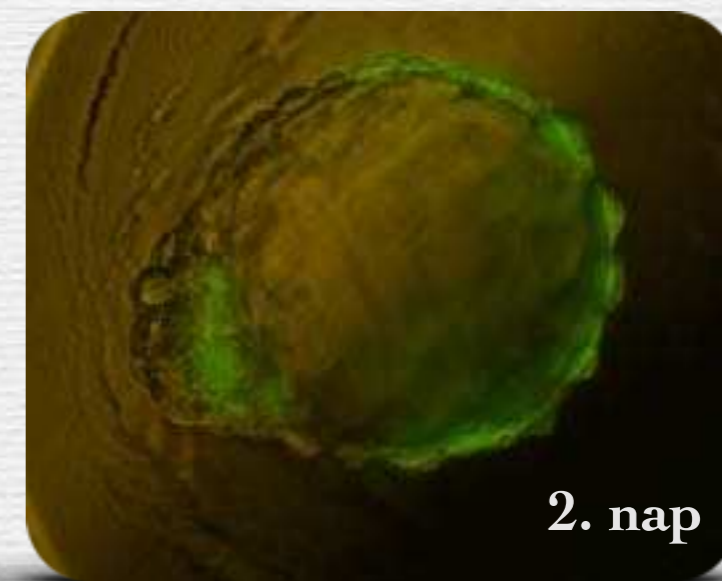
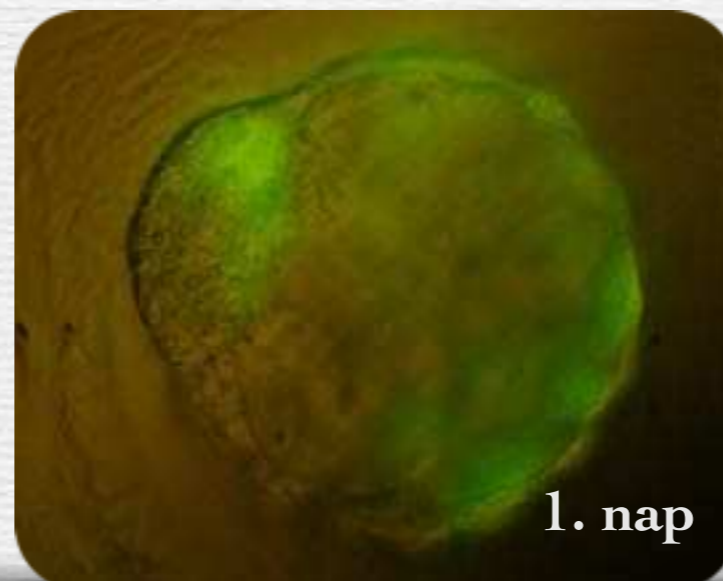
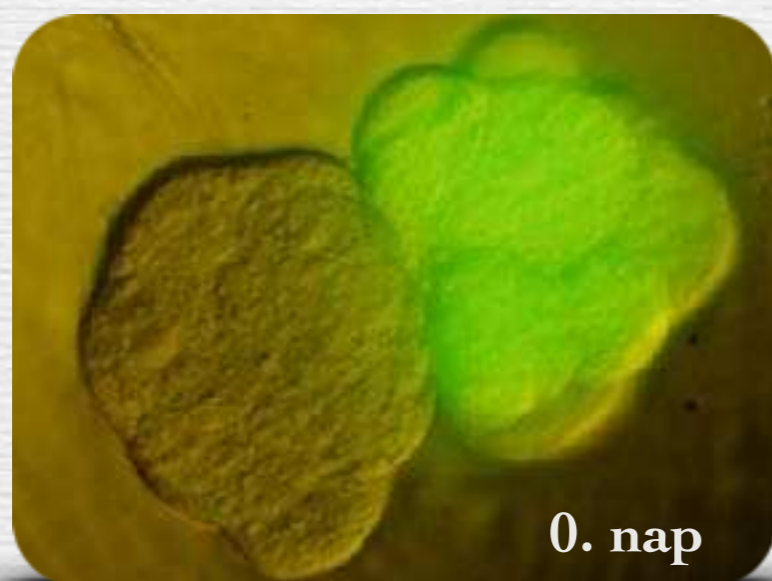
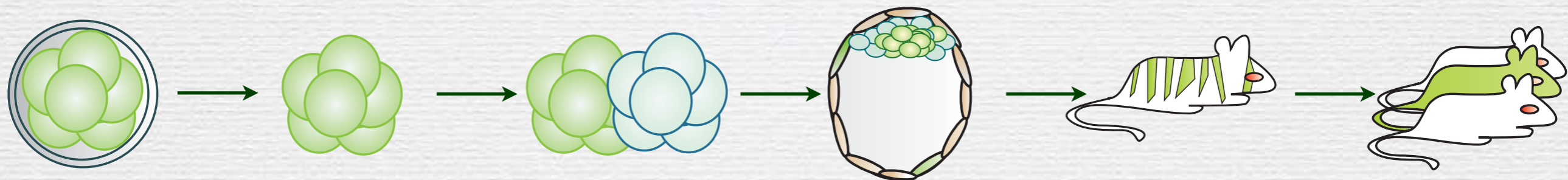
Nyúl embriók fejlődése

- ❖ E: embriódiszk → EP, HY
- ❖ TB: trofoblaszt → méhlepény
- ❖ HY: hipoblaszt → szik, amnion
- ❖ EP: epiblaszt → magzat

Kimérák a tudományban

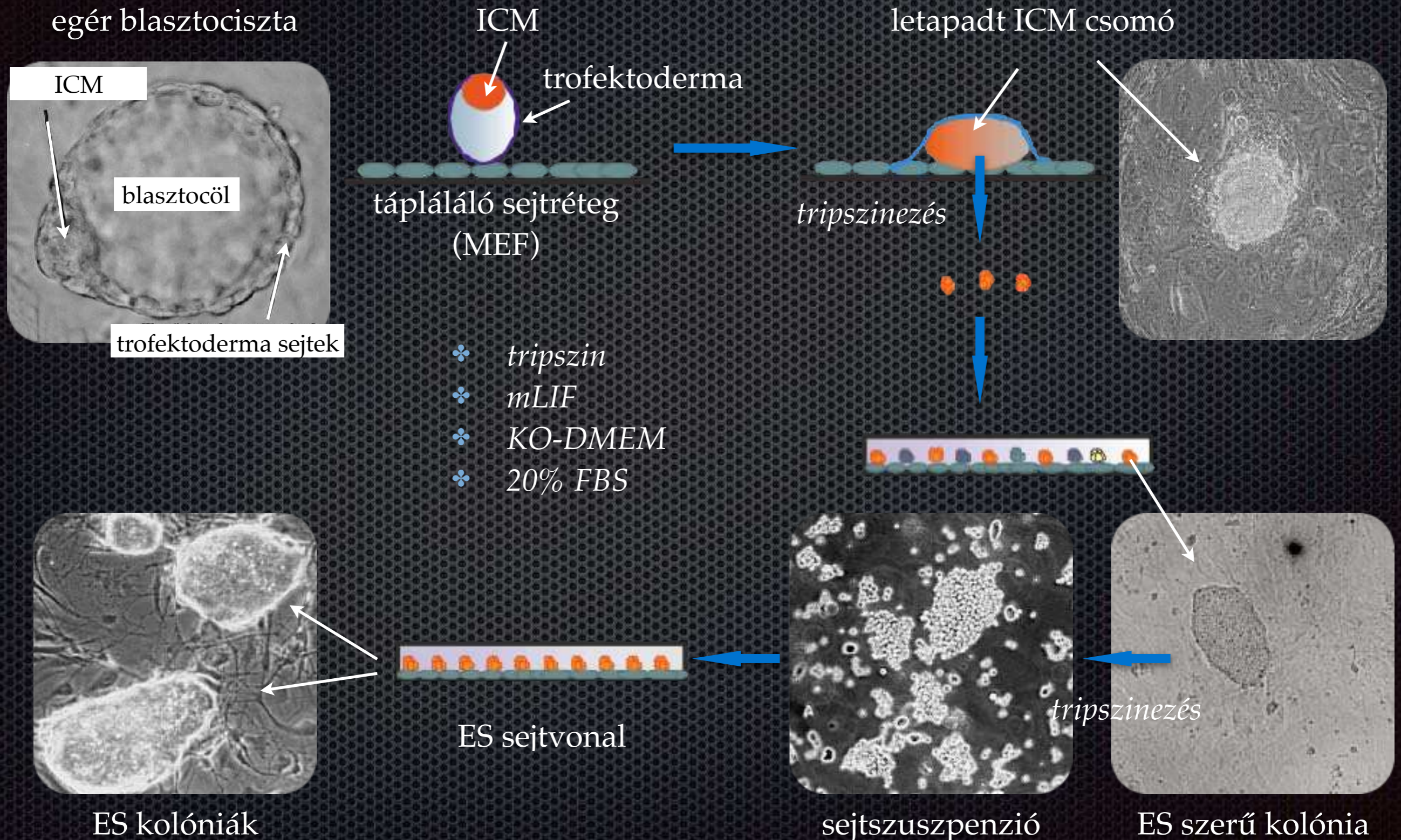
XX-XY, XY-XX, XX-XX, XY-XY → 75% hím utód

szexdetermináció vizsgálata

Tarkowski AK.: *Germ cells in XX in equilibrium XY mouse chimeras. Basic Life Sci. 1978*

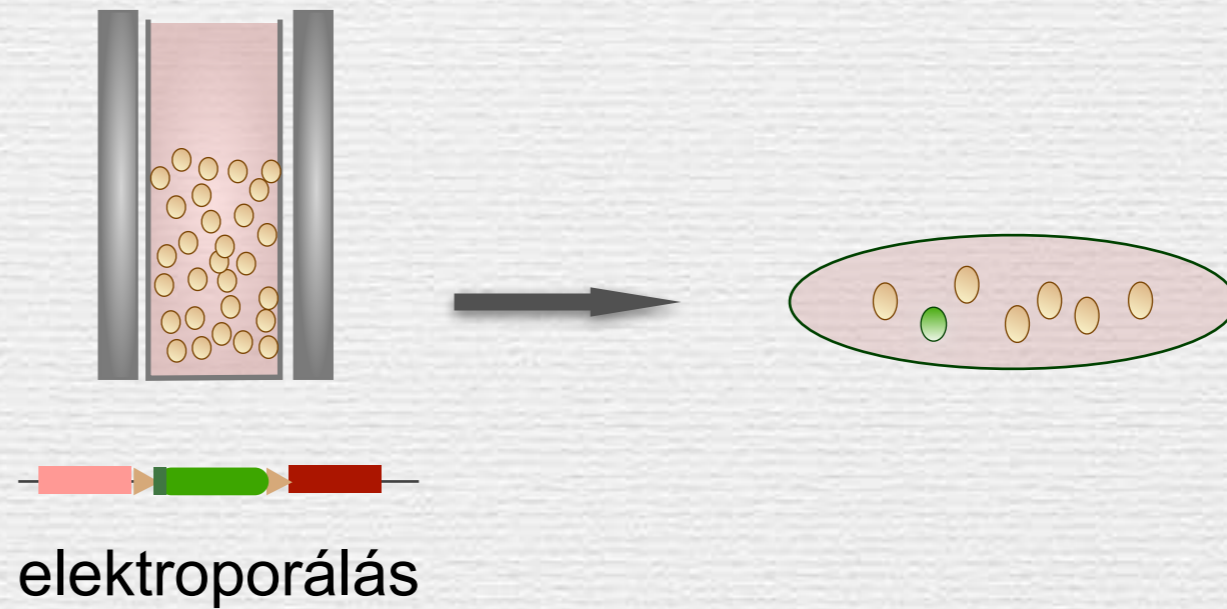

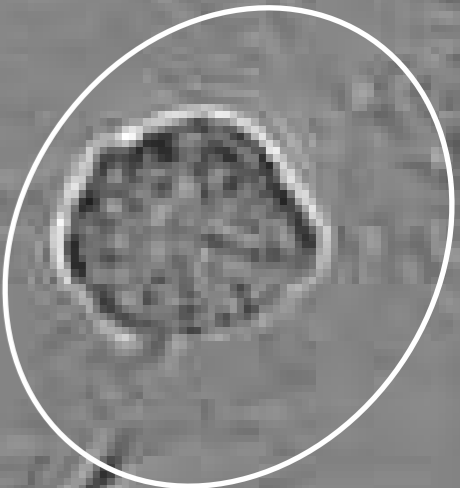
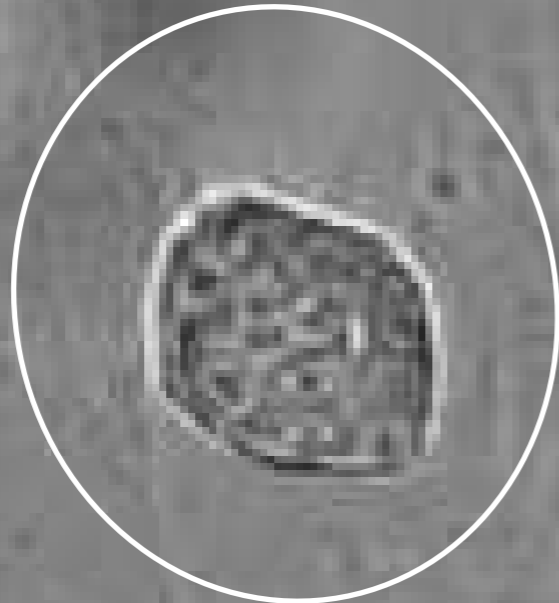
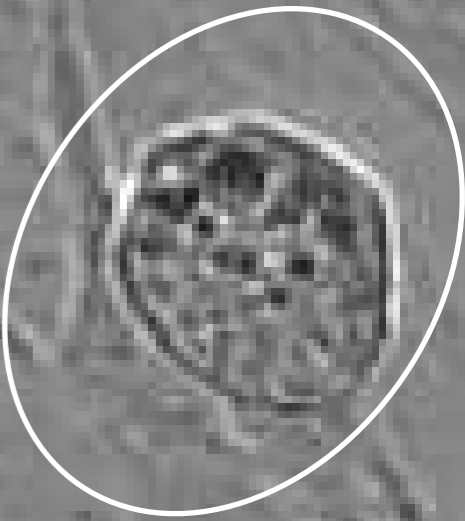
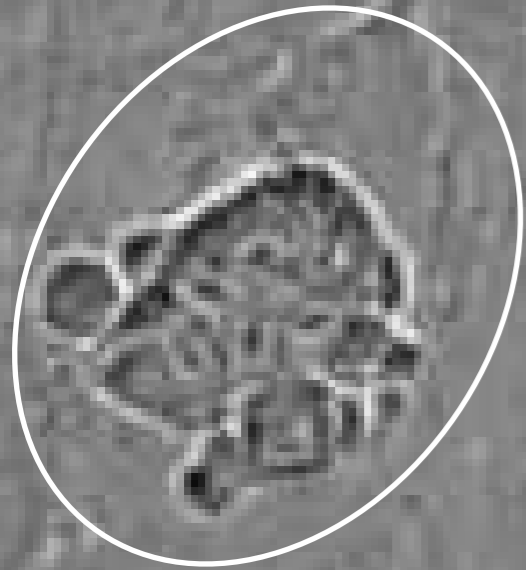
Pluripotens embrionális eredetű egér őssejtvonala (mESC)

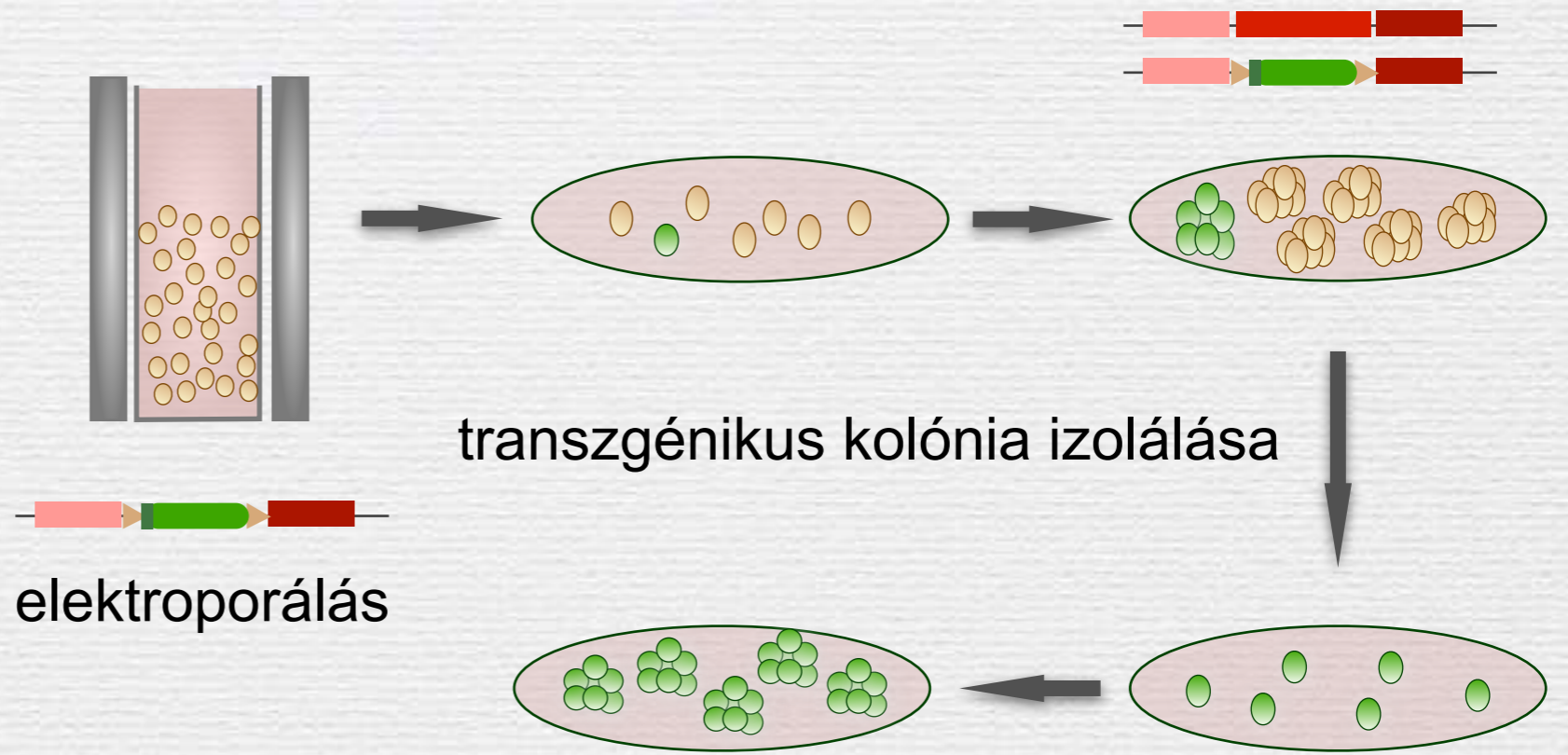
SZÜNET 11:45-12:00

DNS elektroporálás ES sejtekbe

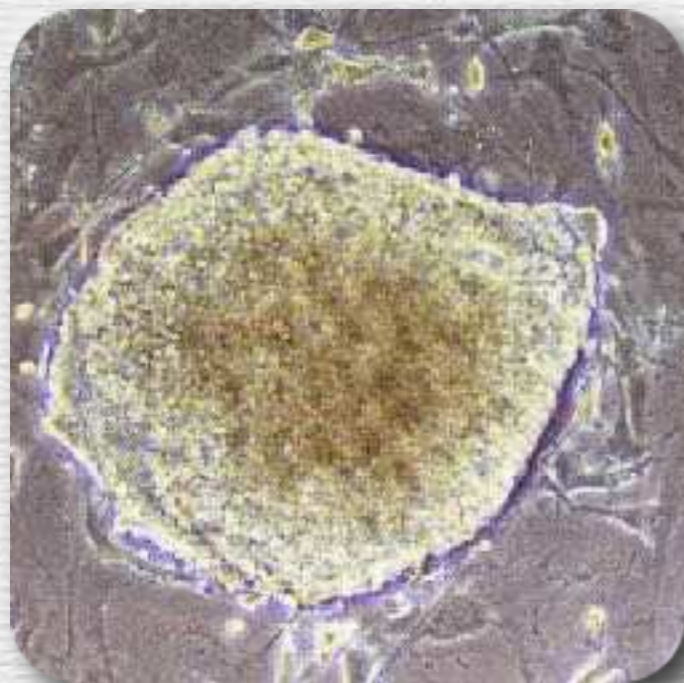

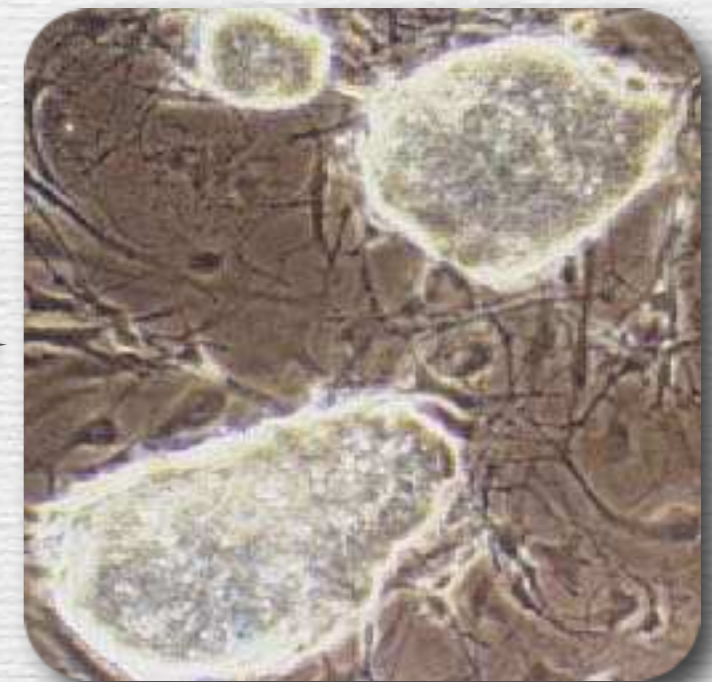
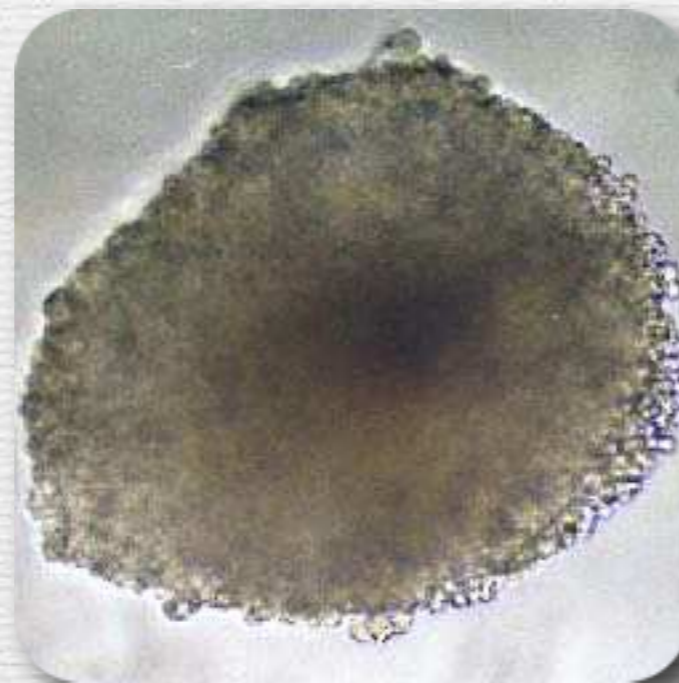
DNS elektroporálás ES sejtekbe

rezisztens kolónia

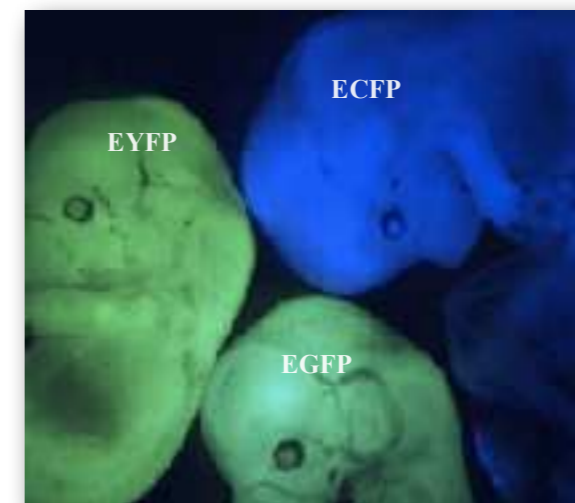
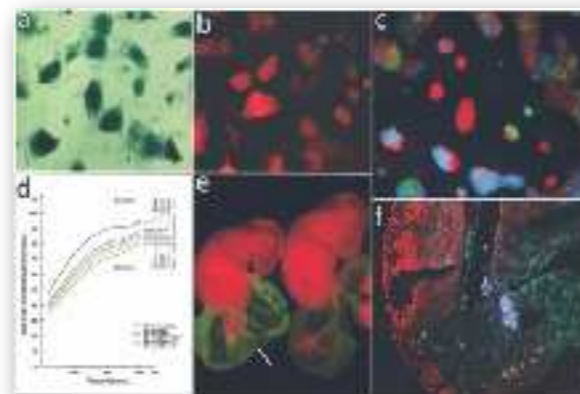
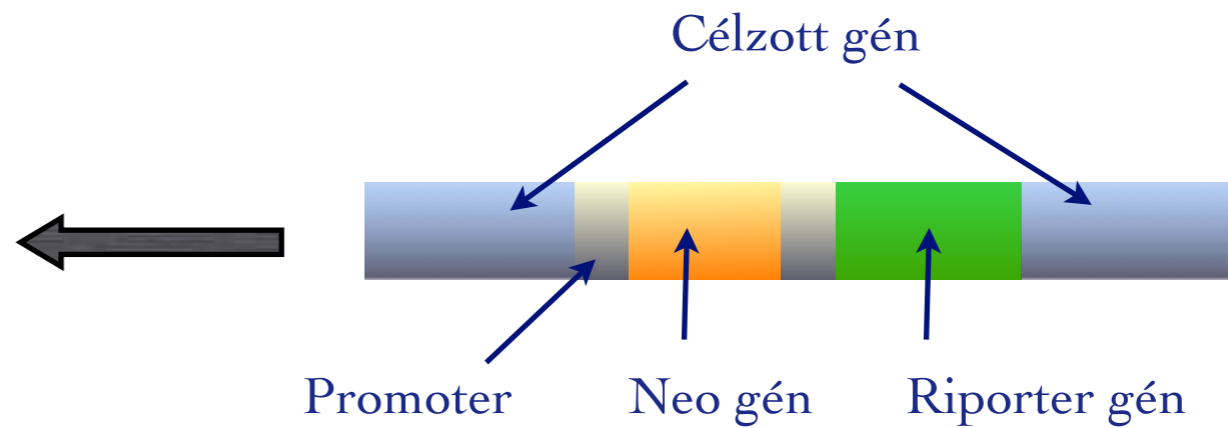
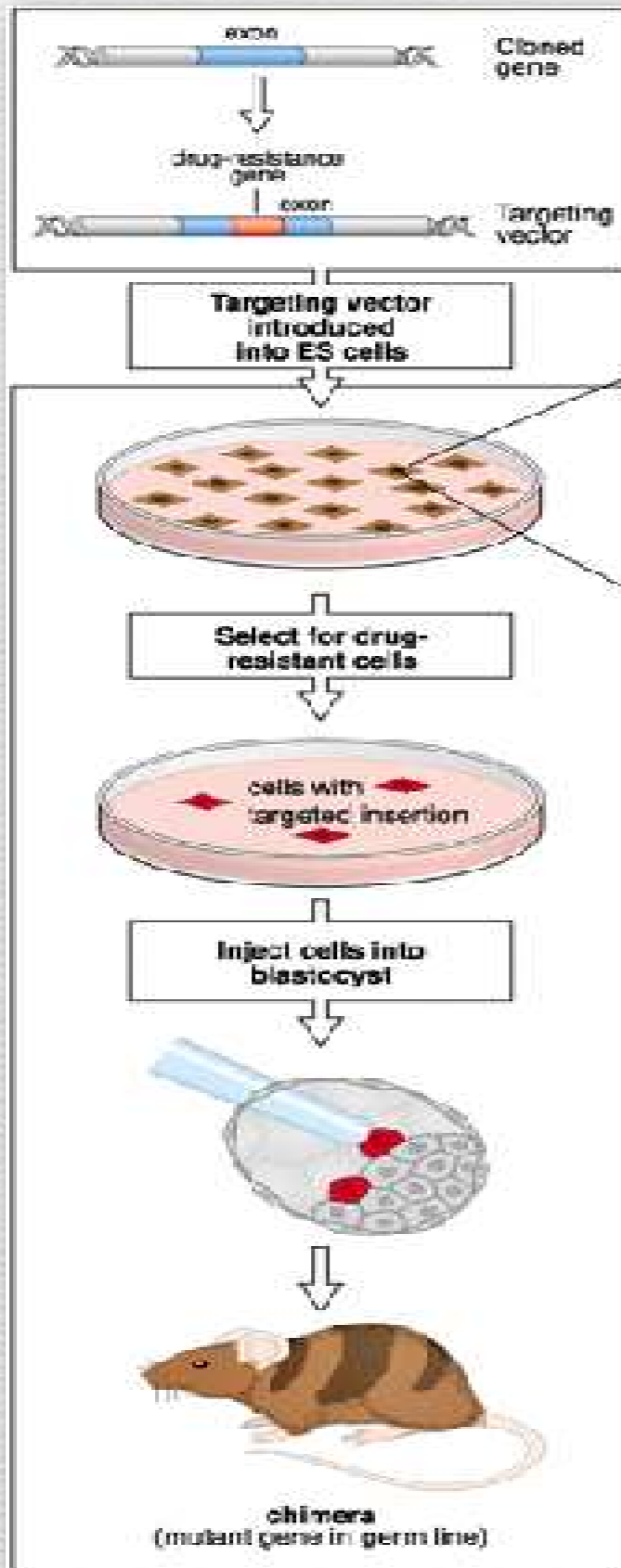

kolónia tripszinben

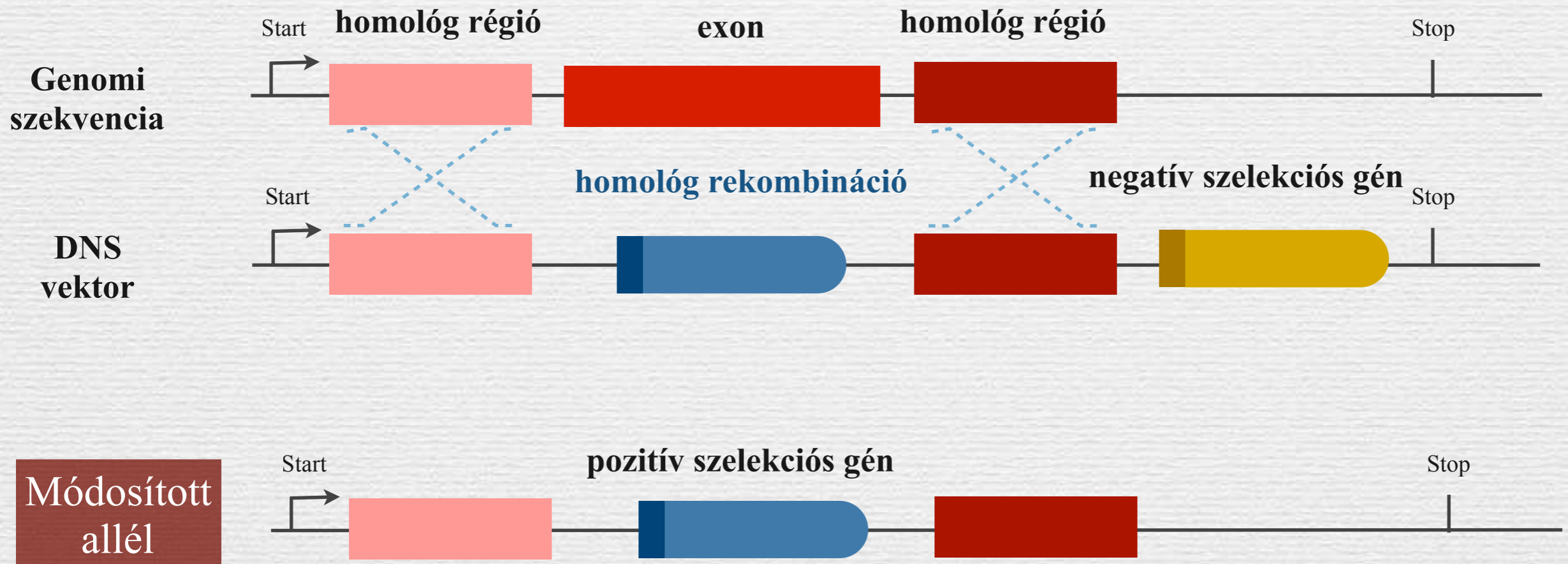

Transzgénikus ES sejtvonalak alkalmazása

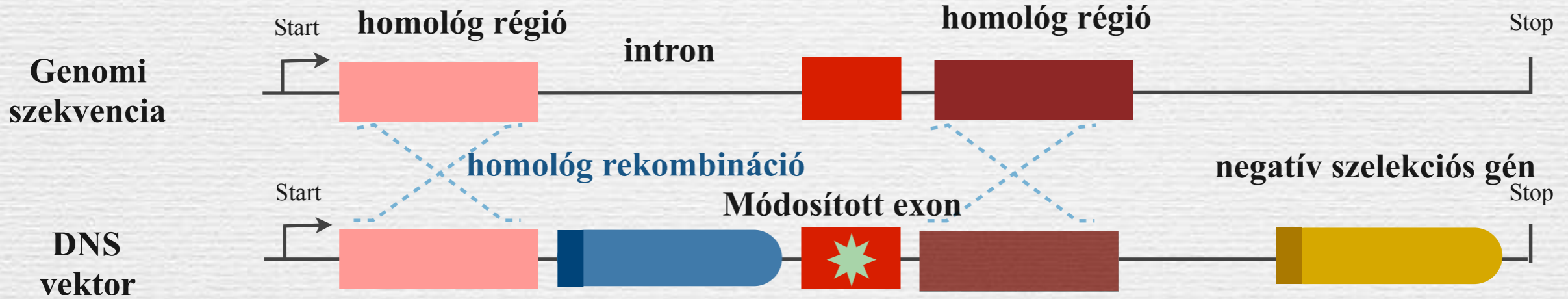
Célzott génmódosítás

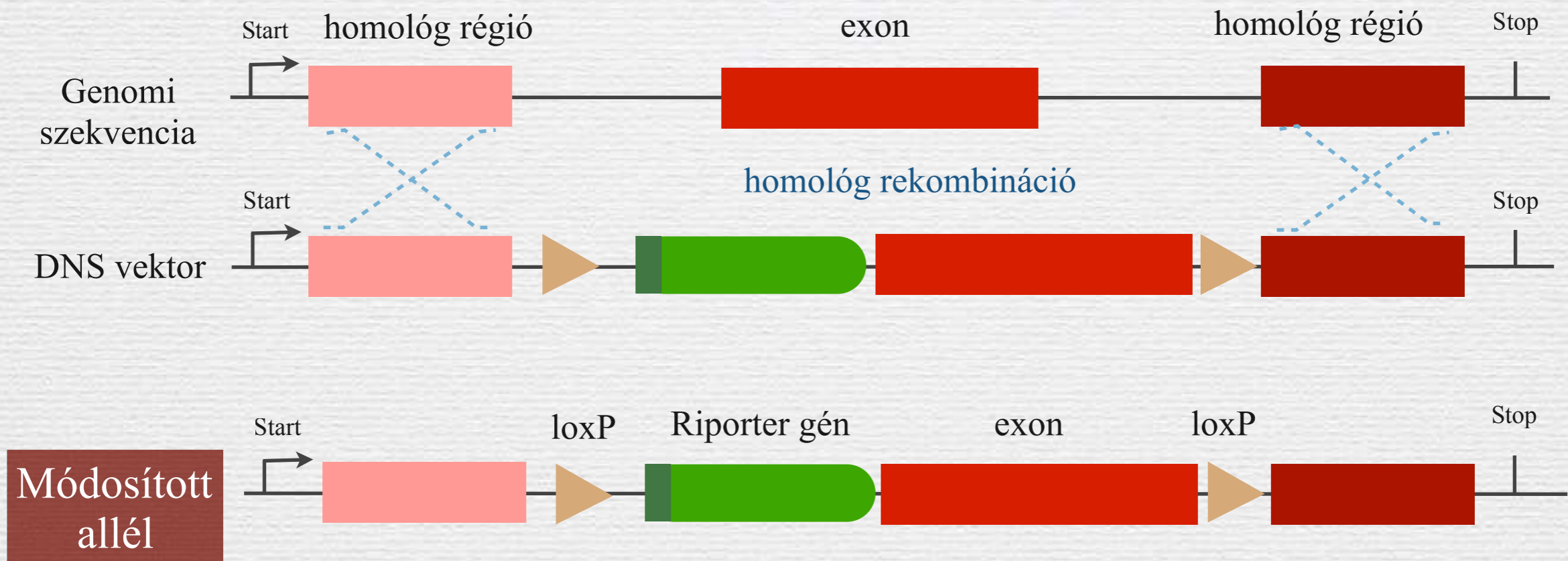
HOMOLÓG REKOMBINÁCIÓ - CÉLZOTT GÉNKIÜTÉS

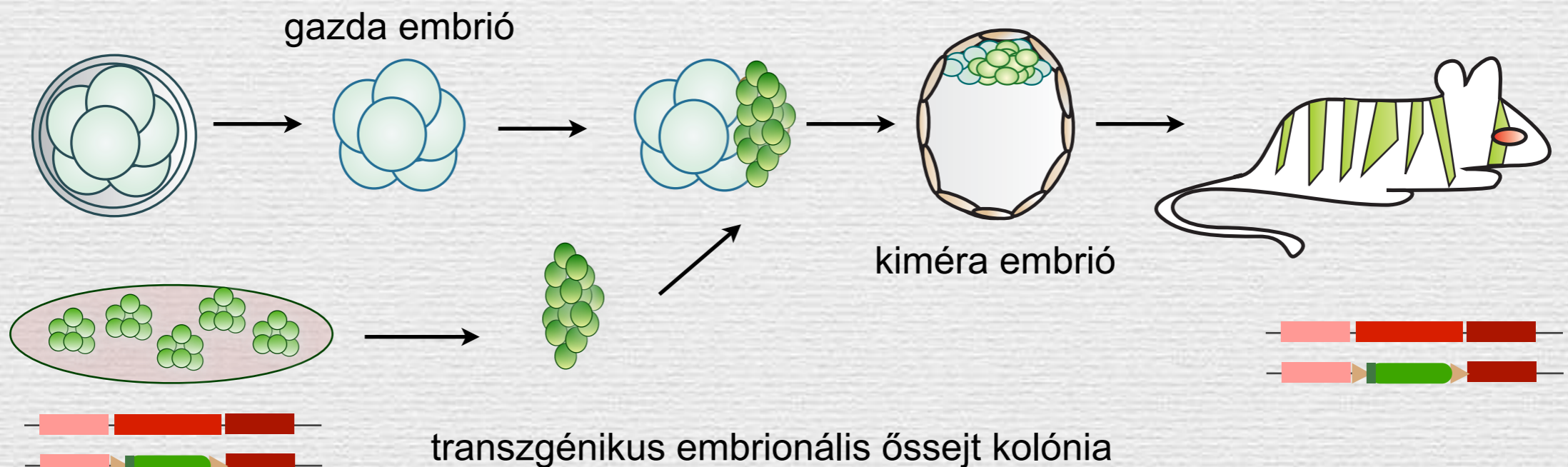
HOMOLÓG REKOMBINÁCIÓ - CÉLZOTT GÉNMODOSÍTÁS

HOMOLÓG REKOMBINÁCIÓ - KONDITIONÁLIS GÉNKIÜTÉS

TRANSZGÉNIKUS KIMÉRA EGEREK LÉTREHOZÁSA

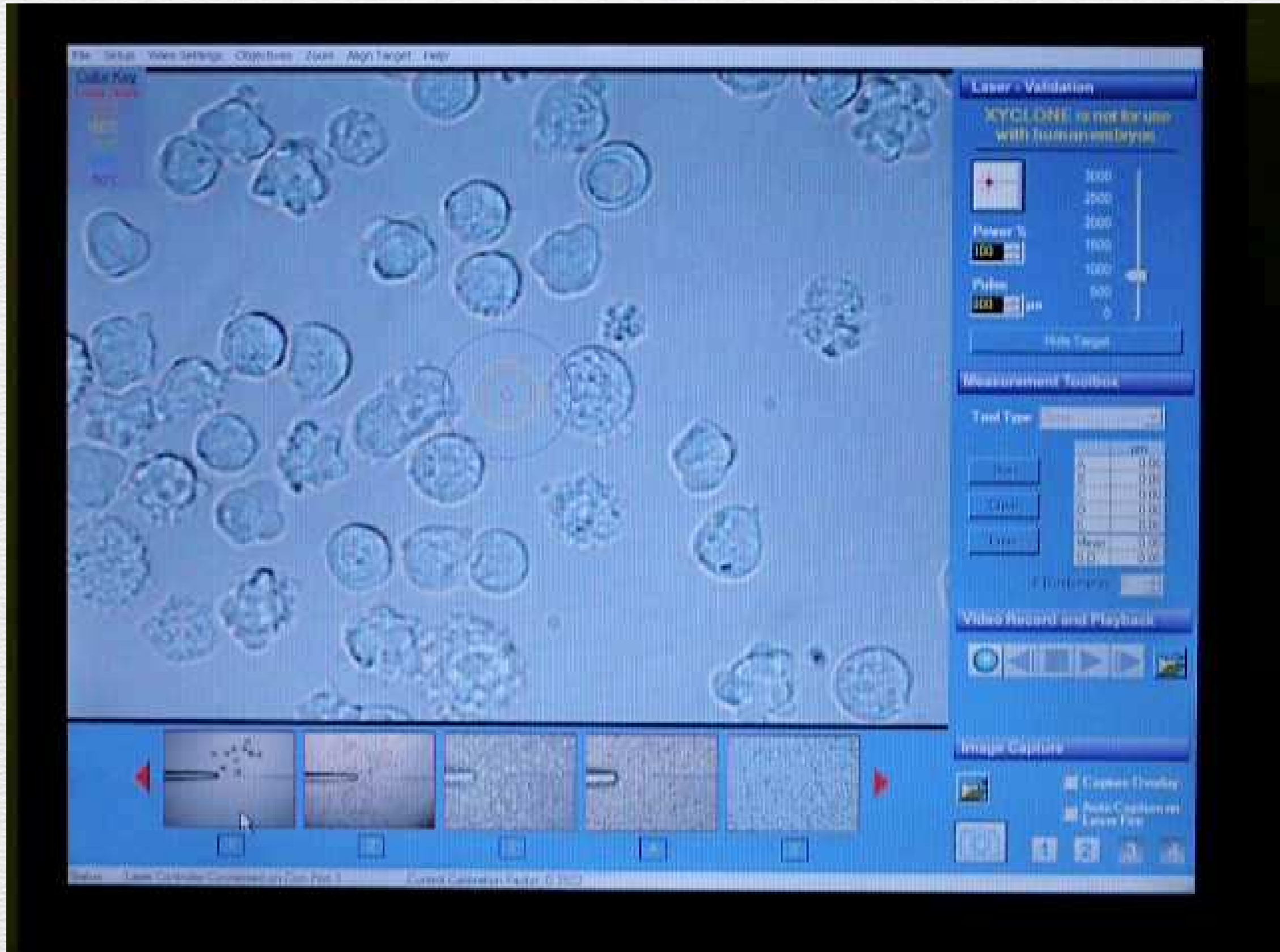
Transzgénikus ES sejtek összegyűjtése

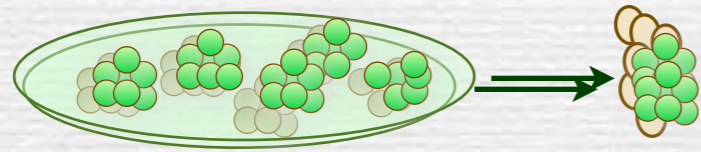
Transzgénikus ES sejtek gazda embrióba injektálása 1.

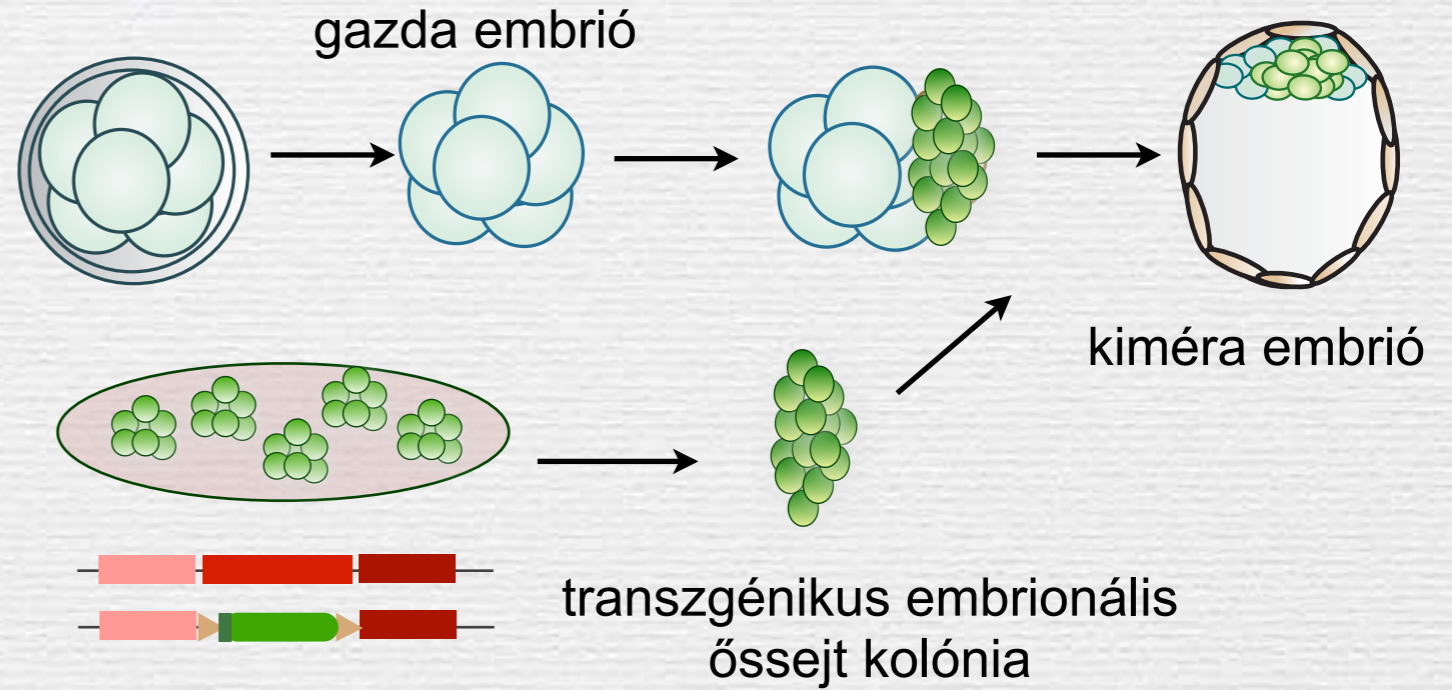
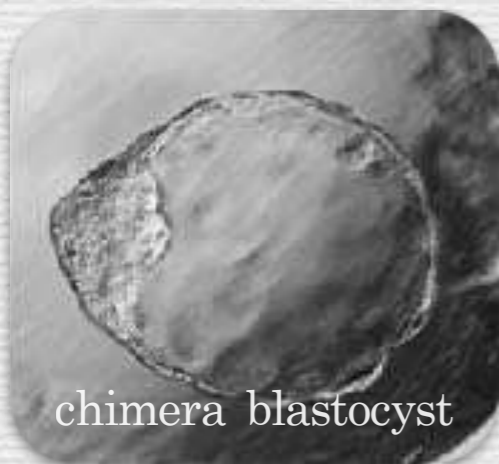
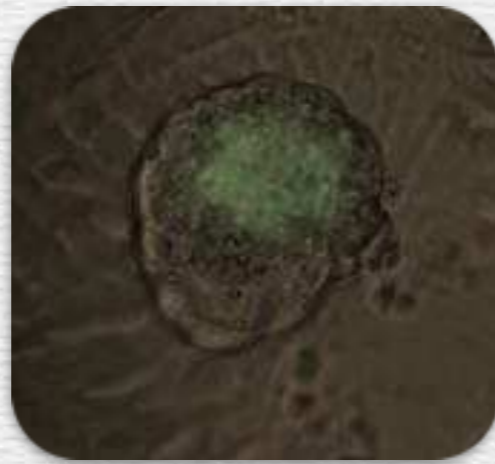
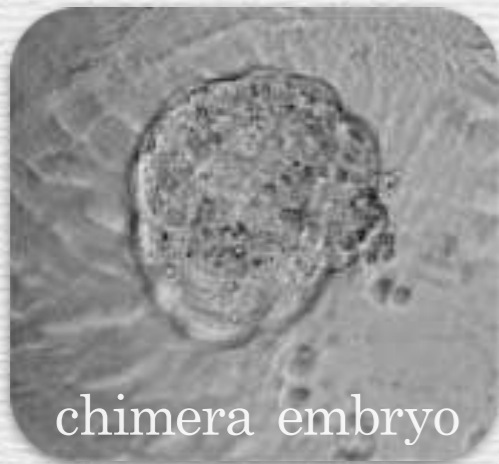
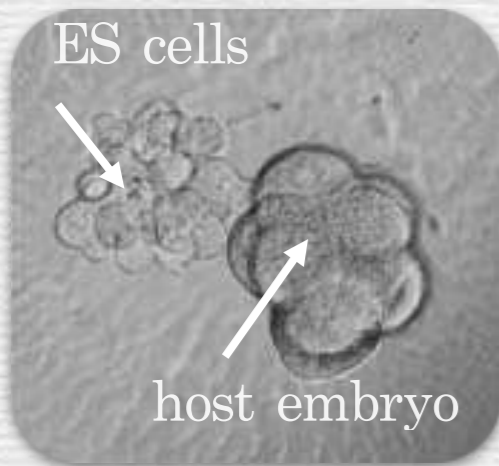
Transzgénikus ES sejtek gazda embrióba injektálása 2.

TRANSZGÉNIKUS ES SEJTEK AGGREGÁLTATÁSA GAZDA EMBRIÓVAL

AGGREGÁCIÓS KIMÉRÁK

GFP visualisation: BLS-Ltd

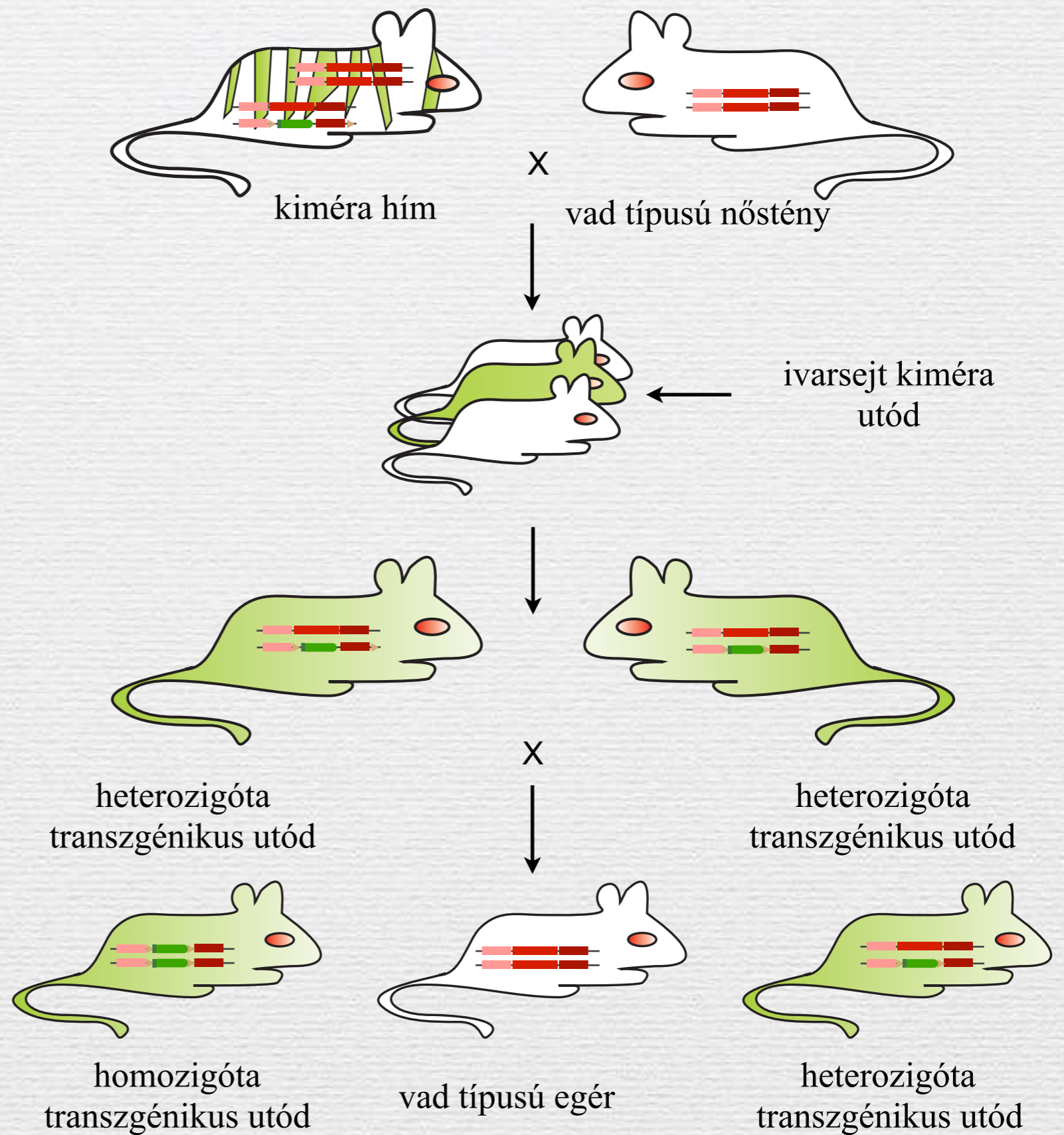
Transzgénikus ES sejt kiméra utódok

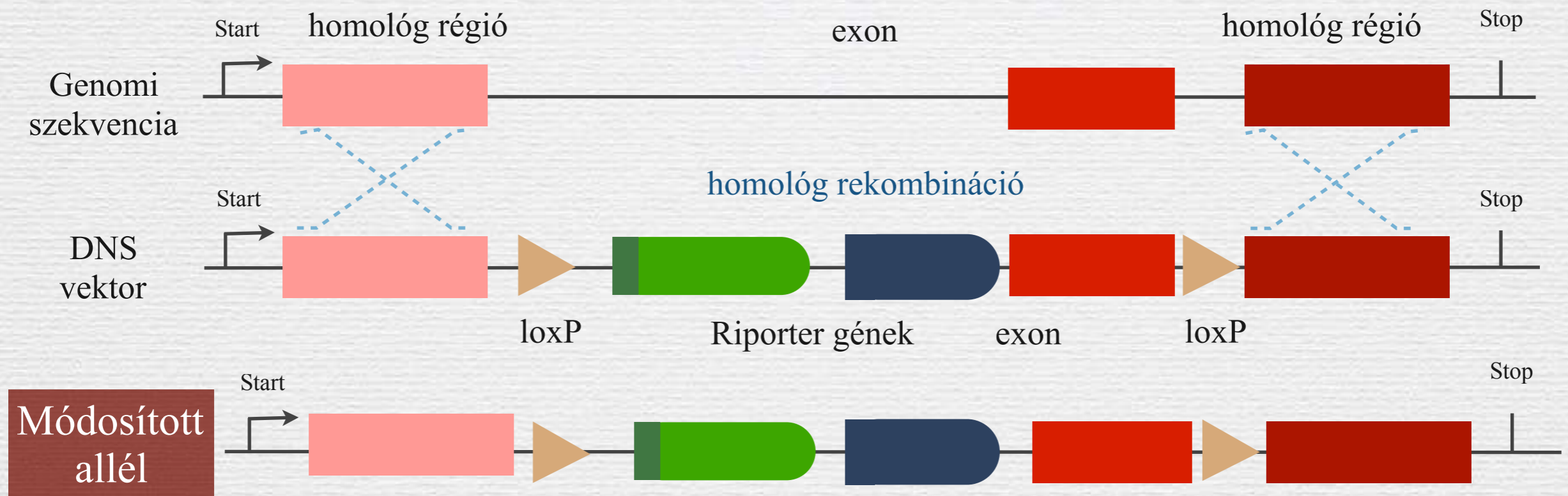
Transzgénikus ES sejt kiméra

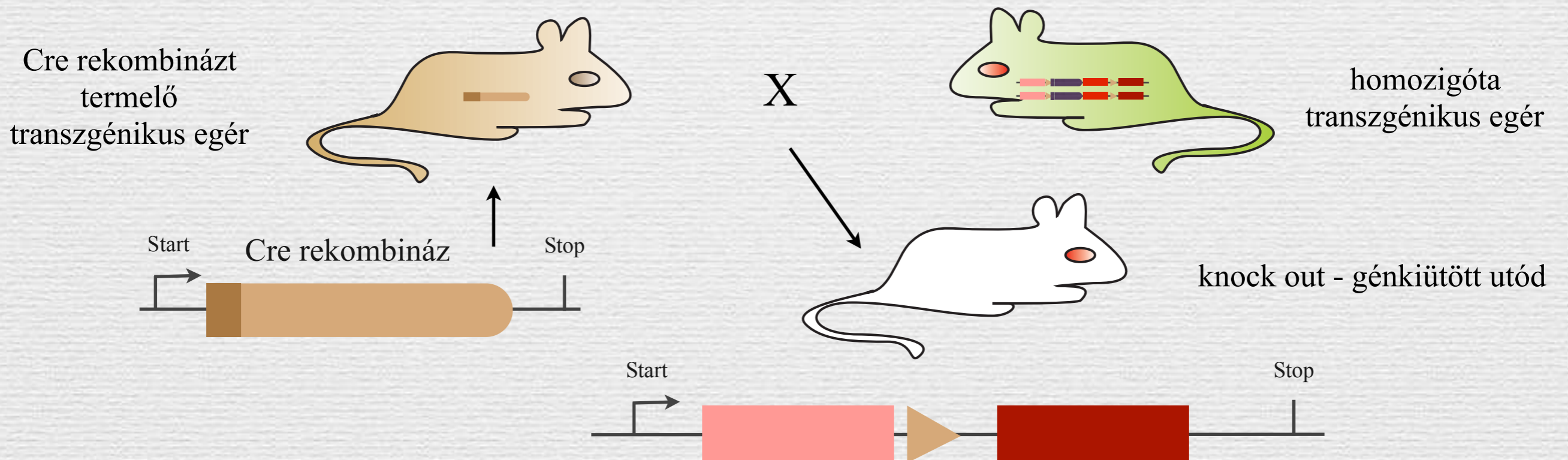
HOMOZIGÓTA TRANSZGÉNIKUS EGEREK LÉTREHOZÁSA

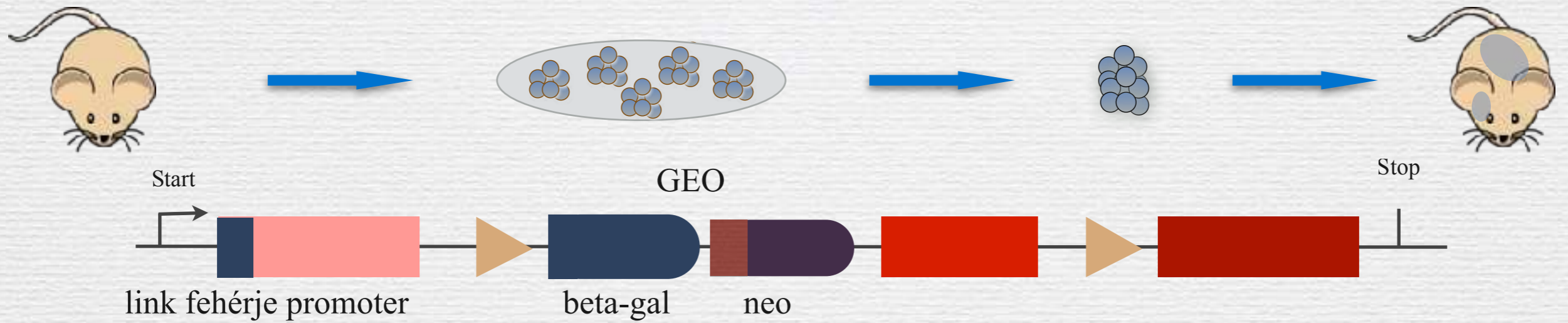
HOMOLÓG REKOMBINÁCIÓ - KONDICIONÁLIS GÉNKIÜTÉS

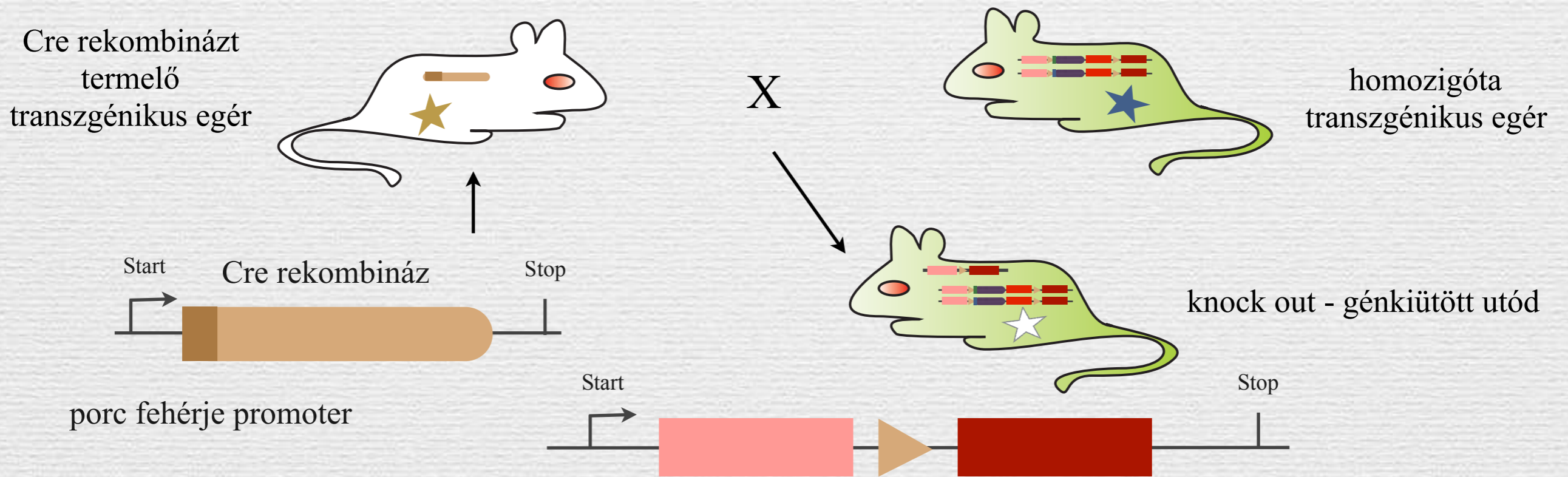
HOMOLÓG REKOMBINÁCIÓ - KONDICIONÁLIS GÉNKIÜTÉS

HOMOLÓG REKOMBINÁCIÓ - SZÖVETSPECIFIKUS RIORTER GÉN EXPRESSZIÓ - KONDITIONÁLIS GÉNKIÜTÉS

HOMOLÓG REKOMBINÁCIÓ - KONDITIONÁLIS GÉNKIÜTÉS

link fehérje expresszió követése transzgénikus egerek porcszövetében

Transzgénikus egerek előállítása

Célzott genetikai módosításokat hordozó transzgénikus egerek
hasznos modell-rendszerként szolgálnak az orvosbiológiai
kutatásokban

16 napos egér embrió

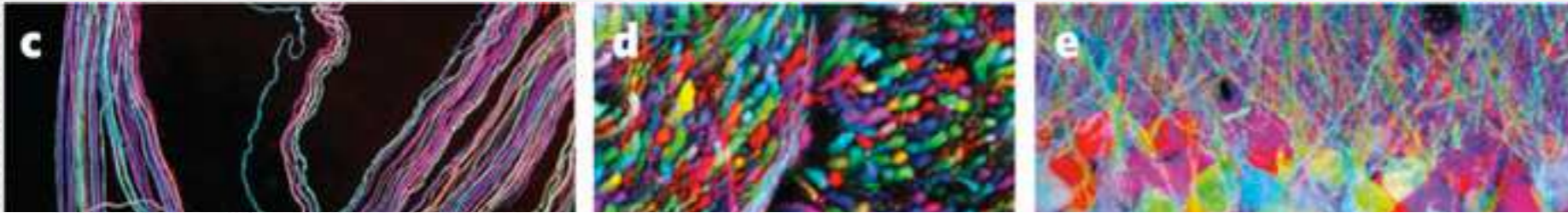
*link fehérje - (LP - CRTL1 (Cartilage Linking Protein 1) -
HAPLN1 (Hyaluronan and Proteoglycan Link Protein 1) -
expresszió követése transzgénikus egerekben*

16 napos egér embrió

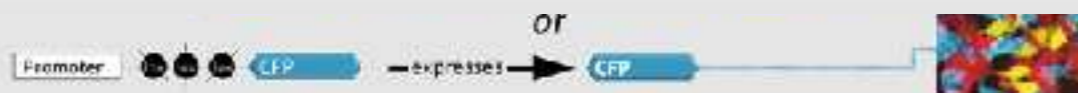
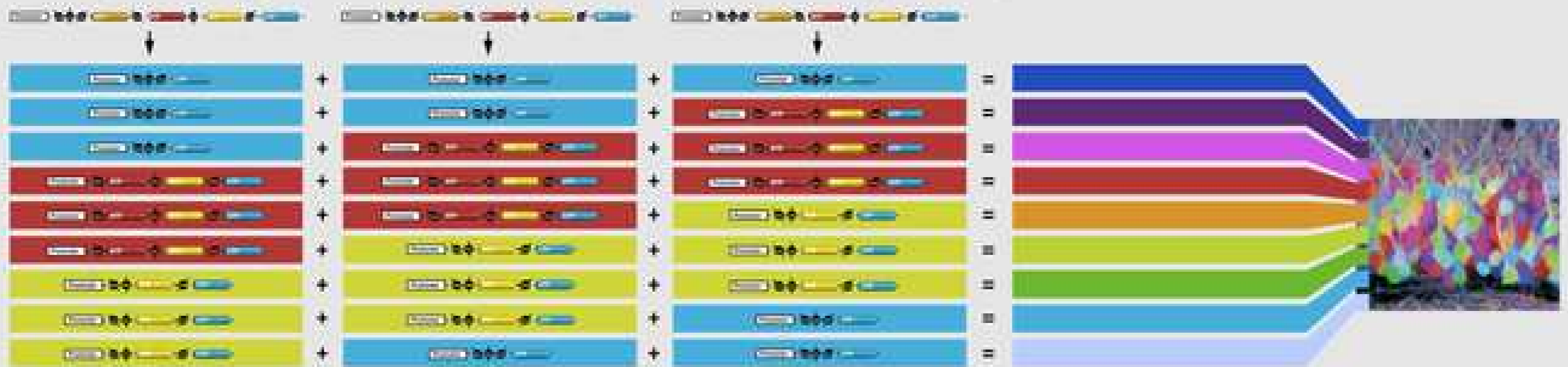
a link fehérje
porcspecifikusan
expresszálódik -
osteoarthritis
(porckopás)
vizsgálata

Brainbow mouse

Building Brainbow

Three copies of the genetic construct allow for the expression of multiple fluorophore color combinations.

Brainbow mouse

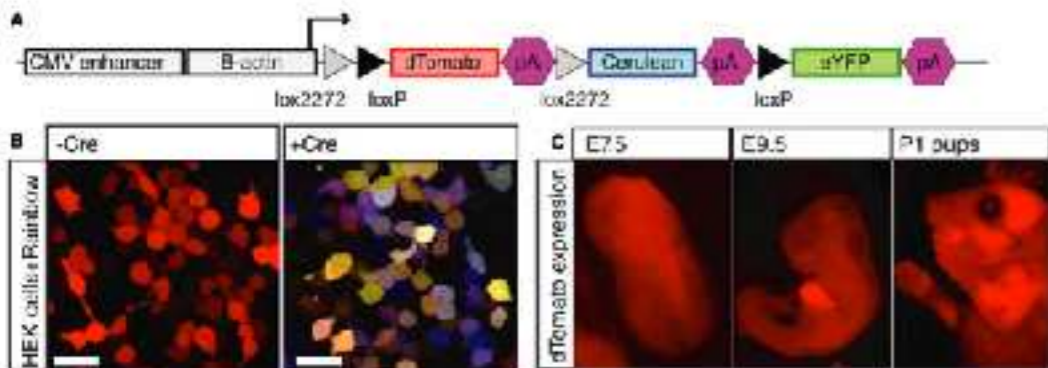
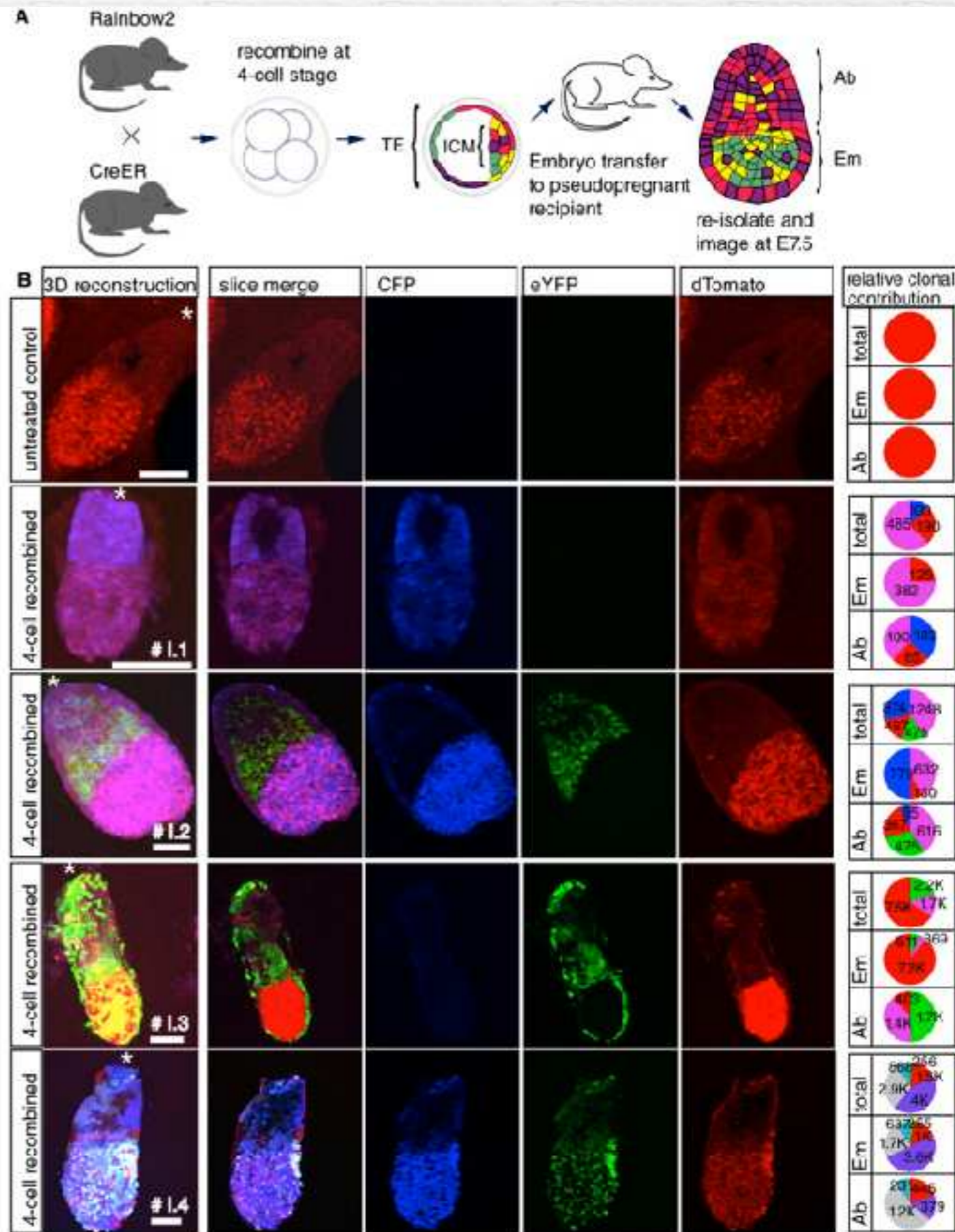
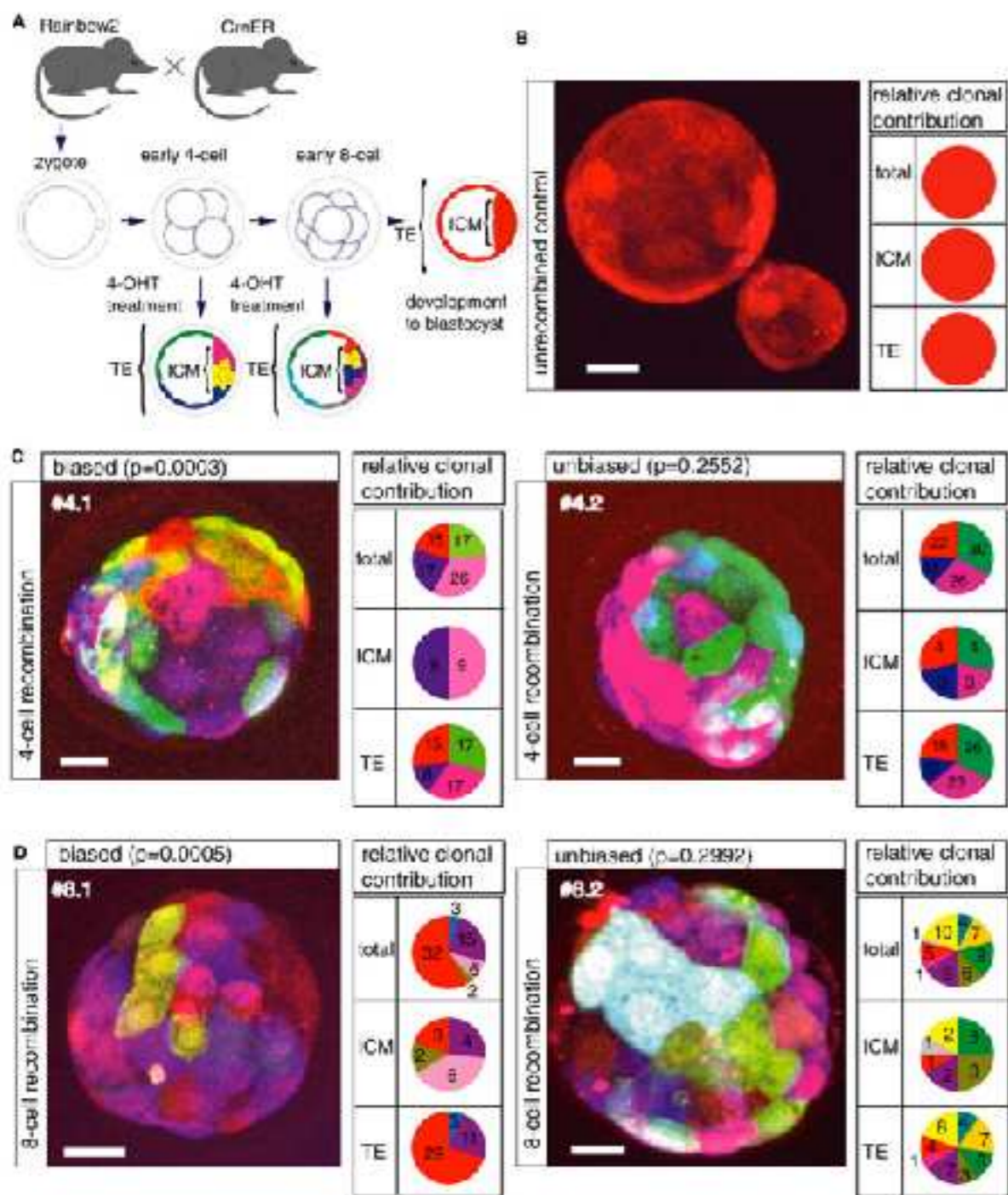

Figure 1. A Mouse for Rainbow Lineage Tracing (A) The Rainbow construct is shown. (B) Rainbow recombination after outcross recombination with Cre into HEK cells is shown. (C) dTomato expression at E6.5, E9.5, and in P1 Rainbow2 pups is shown. See also Figure S1.

ClonaCell® Ease

UCDAVIS

MOUSE BIOLOGY PROGRAM

Evans, Capecchi, Smitish - 2007 Nobel díj!

The Nobel Prize in Physiology or Medicine 2007

"for their discoveries of principles for introducing specific gene modifications in mice by the use of embryonic stem cells"

Photo: Tim Roberts/PR Newswire, © HHMI

Mario R. Capecchi

🕒 1/3 of the prize

USA

University of Utah;
Howard Hughes Medical
Institute
Salt Lake City, UT, USA

b. 1937
(in Italy)

Photo © Cardiff University

Sir Martin J. Evans

🕒 1/3 of the prize

United Kingdom

Cardiff University
Cardiff, United Kingdom

b. 1941

Photo: Scanpix/Dan Sears

Oliver Smithies

🕒 1/3 of the prize

USA

University of North
Carolina at Chapel Hill
Chapel Hill, NC, USA

b. 1925
(in United Kingdom)

- Martin J. Evans (első ES, EC sejtek)
- Mario R. Capecchi (homológ rekombináció, neo, HSV-tk, hpert gén bejuttatás)
- Oliver Smithies (homológ rekombináció humán sejtekben, mutáns hpert gén javítás)

Evans, Capecchi, Smitesh - 2007 Nobel díj - történeti áttekintés

EC sejtek (Evans M.J.; Martin G.R. 1972, 1974, 1975)

EC sejtek microinjektálása egér blasztocisztába (Papaioannou V.E., McBurney M., Gardner R.L., Evans M.J. 1975)

DNA microinjektálás sejtenyészeti sejtekbe (Capecchi MR, 1980)

Egér embrió transzformálása mikroinjektálással (Gordon J.W. 1980)

ES sejtvonalak léterhozása (Evans, M.J., Kaufman, M.H.; Martin G.R. 1981)

A humán beta-globin lokuszba DNS szekvencia bejuttatása homológ rekombinációval (Smithies, O. 1985)

Csíravonal kimérák előállítása retrovirus transzformált ES sejteket felhasználva (Robertson E, Bradley, A., Kuehn, M., Evans, M.; Gossler A, Doetschman, T. 1986)

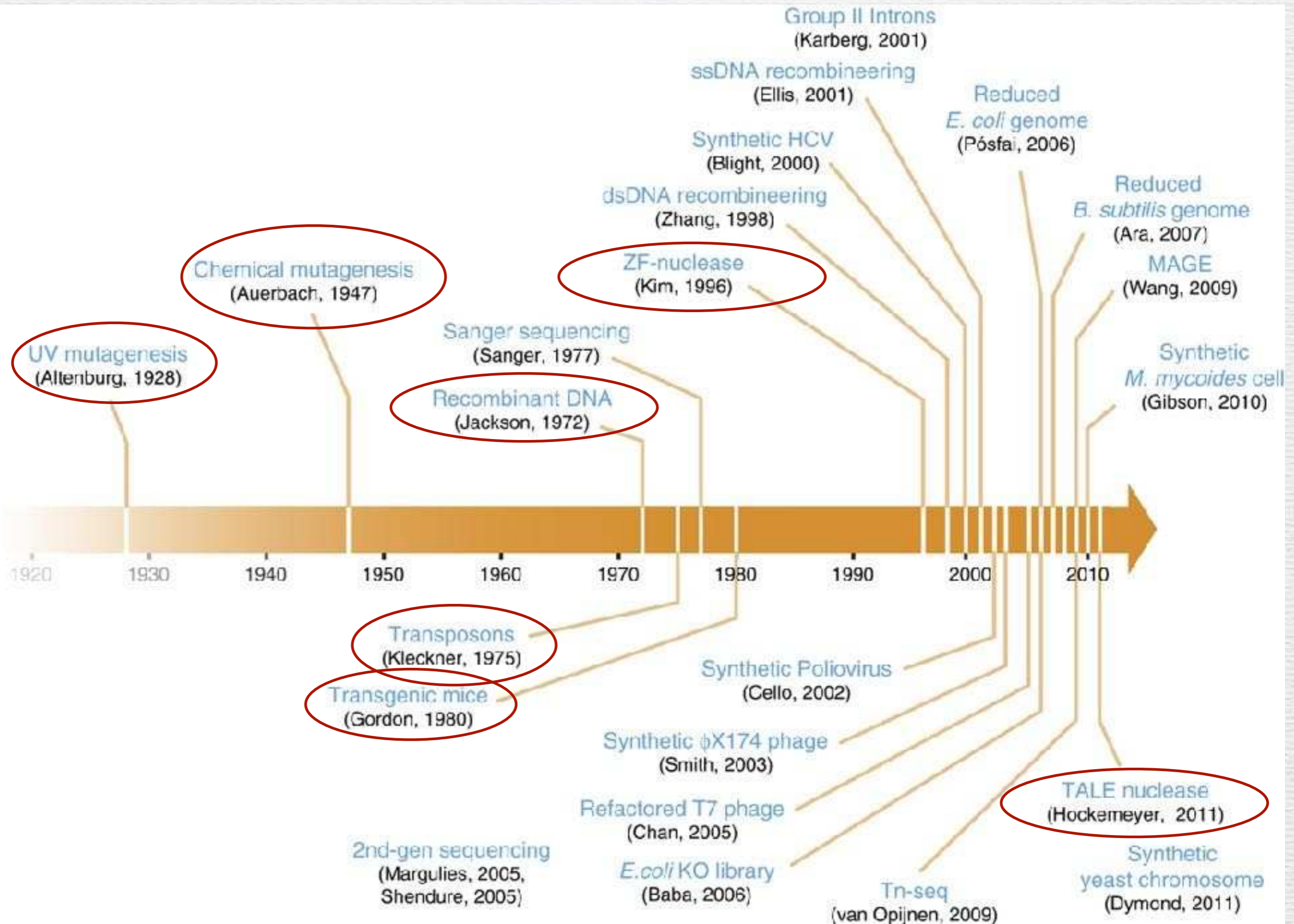
Mutáns Hprt gén kijavítása egérben homológ rekombinációval (Doetschman T., Thompson S., Smithies O. Nature.1987)

Mutagenézis célzott génmódosítással egér ES sejtekben (Thomas KR, Capecchi, M.R. 1987)

Szövet- és helyspecifikus DNS rekombináció transzgénikus egerekben (Orban P.C., 1992)

Indukálható génmódosítás egérben, Cre rekombináz alkalmazásával (Kuhn R., Schwenk F., Aguet M., Rajewsky K. 1995)

Genom módosítási technológiák

Transzgénikus állatok előállítási lehetőségei

technika	vektor	célzott sejt	vektor hossza	CÉLZOTT módosítás	hatás fok	technikai nehézség
Mikro-injektálás	DNS	zigóta sejtmagja	50-1000 kb	nem lehet	++	+++
	Vírus	zigóta perivitellináris	5-10 kb	nem lehet	+++	++
	Transzpozon (SB, PB)	zigóta citoplazmája	50-100 kb	nem lehet	+++	++
	ZFN, TALEN, CRISPR/CAS9	zigóta sejtmagja	18 bp célszekvencia	lehetséges	++	+++
	Mesterséges kromoszóma	zigóta sejtmagja	100-2000 kb	nem lehet	+	++++
Elektroporálás, liposzóma	DNS	őssejt, testi sejt	100-2000 kb	lehetséges	+++	+
	Vírus		5-10 kb		+++	
	Transzpozon		50-1000 kb		+++	
	Dupla szálú RNS		19-23 bp		++	